Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ◆ 11 апрель 1968 йил, пайшанба ◆ № 85 (13.947). Баҳоси 2 тийин.

1 Май шарафига

Энгельс номли колхознинг СССР Олий Совети депутати Ҳадича Ходиева бошлиқ бригадаси чигит экишга Бухоро областининг Ғуждувон районида биринчилар қаторида киришди. Бригадада дастлабки кунларданоқ 8-10 гектардан ерга уруғ кўмила бошланди. Бригада аъзолари 100 гектар ернинг ҳар гектаридан 38 центнердан ҳосил етиштириш учун курашмоқда. Биринчи суратда (ўнгда): сеялкачи Х. Бобоев, иккинчи суратда: бригадада чигит экиш пайти тасвирланган.

А. Тўраев фотолари.

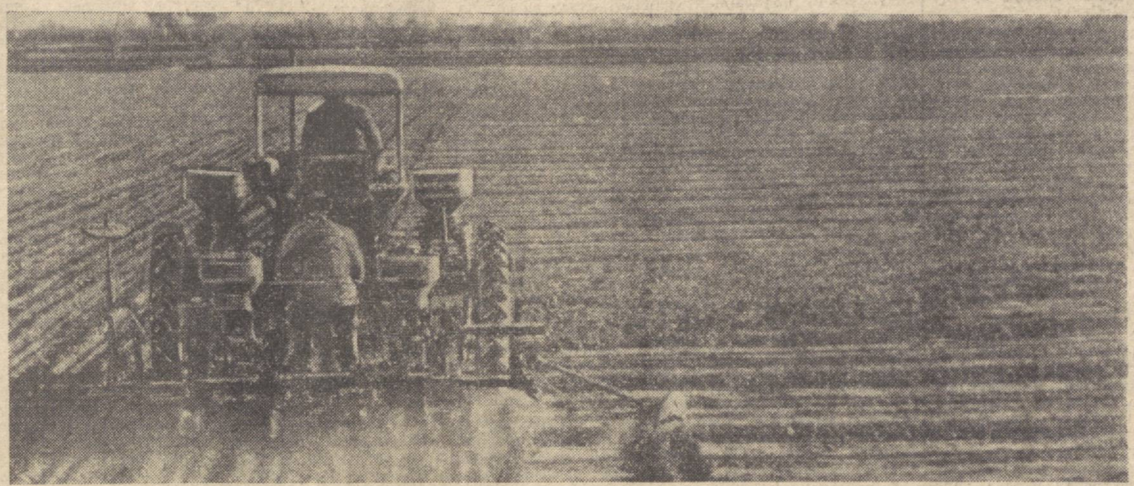

ЛЕКЦИЯ ПРОПАГАНДАСИГА ИЛМИЙ ЁНДОШАЙЛИК

Меҳнаткашларда коммунистик дунёқарашни шакллантиришда, коммунистик эътиқодни кучайтиришда лекция пропагандаси жуда катта роль ўйнайди. Республикамиз партия ташкилотлари тарбиялаб вояга етказган, чиниқтирган лекторларнинг катта армияси ўтган юбилей йилида меҳнат аҳли ўртасида 620 мингдан ортиқ лекция ўқидилар, 30 миллион киши муҳим мавзулардаги мароқли суҳбатлардан баҳраманд бўлди.

Бу рақамлар кишиларнинг лекциялар тинглашга бўлган иштиёқи, қизиқиши йил сайин ошиб бораётганидан яққол далолат беради. Бунинг боиси шундаки, кейинги йилларда лекция пропагандасининг доираси кенгайди, унинг янги формалари пайдо бўлди, тематикаси бойиди ва мазмуни, таъсир кучи ошди. Ҳозирда республикада 800 дан ортиқ халқ университетлари ишлаб турибди.

Партия комитетлари ва республика «Билим» жамияти лекторлари кучи билан саноат корхоналарида, колхозлар ҳамда совхозларда, олий ўқув юртлари, шунингдек бошқа жойларда ўқилган тематик лекциялар, кинолекторийлар, илмий-назарий конференциялар, тематик кечалар, савол-жавоб кечалари ва мунозаралар, лекция-концертлар, лекция-экскурсиялар меҳнаткашлар онги, савиясини оширишга, эстетик завқини кучайтиришга хизмат қилмоқда. Бу тадбирлар меҳнат аҳлини янги меҳнат зафарлари сари руҳлантирмоқда.

Лекция пропагандасининг савиясини кўтаришга партиявий раҳбарлик кучайтирилаётганини алоҳида таъкидлаб ўтмоқ жоиз. Партия ташкилотларининг бу шарафли ишга алоҳида эътибор бераётганликлари туфайли раҳбар партия, совет ва хўжалик ходимлари корхона, қурилиш, колхоз, совхоз, муассаса ҳамда бошқа ишлаб чиқариш объектларида тез-тез бўлиб, лекция ва суҳбатлар ўтказмоқдалар. Улар кишиларнинг фикр-мулоҳазалари билан ўртоқлашмоқдалар. Республикамиз зиёлилари омманинг қалбини билим нурлари билан ёритишда катта жонбозлик кўрсатишяпти.

Лекция пропагандаси соҳасида ютуқлар билан бир қаторда жиддий камчиликлар ҳам бор. Булардан энг асосийси — лекция пропагандасини ташкил этишга илмий ёндошилмаётганида. Баъзи партия комитетлари ва республика «Билим» жамияти лекция пропагандаси юзасидан тематика ишлаб чиқишда жамиятимизда рўй бераётган социал-иқтисодий ўзгаришларни, маданиятнинг ўсишини, меҳнаткашлар онги тобора ўсиб бораётганлигини, илмий-техника тараққиёти ва унинг одамлар онгига таъсири сингари муҳим масалаларни етарли эътиборга олмаётирлар.

Ишчилар, деҳқонлар ва зиёлиларнинг сиёсий ҳамда меҳнат активлигини кўтаришга лекция пропагандаси қанчалик таъсир қилаётганлиги чуқур ўрганилмаяпти. Кўп ҳолларда меҳнаткашларнинг кайфияти ва эҳтиёжи, ички ва халқаро ҳаёт юзасидан уларда туғилган саволлар анализ қилиб кўрилмаяпти. Кўпгина жойларда лекция пропагандаси меҳнаткашлар коллективларининг истак-хоҳиши ва ўзига хос томонларини ҳисобга олган ҳолда олиб борилмаяпти.

Лекция пропагандасига илмий ёндошилмаётгани туфайли уни ташкил қилишда кўпинча формализм ва шаблонга йўл қўйилмоқда. «Билим» жамиятининг баъзи область бўлимлари лекцияларнинг сони кетидан қувиб, унинг сифати билан ишлари бўлмаяпти. Жамиятнинг баъзи аъзолари турли проблемалар бўйича лекция ўқишни ўз зиммаларига олиб «универсал» бўлиб қолганларки, бу зарарли практикадир, холос. Бундай ҳоллар лекция пропагандасининг меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашдаги аҳамиятини пасайтириб юборади.

Баъзи областларда кейинги вақтларда ҳеч қандай асоссиз равишда сиёсий иқтисод, маркс-ча-ленинча фалсафа, илмий коммунизм ва КПСС тарихи юзасидан ўқиладиган лекциялар сонининг камайиб кетишига йўл қўйилган. Илмий атеистик пропаганда суст олиб борилмоқда. Ахлоқ, этика, кишилар онгидаги эскилик сарқитларига, буржуа идеологиясига қарши кураш масалалари бўйича кам лекция ўқилмоқда. Беш кунлик иш ҳафтасига ўтилгандан бери орадан анча вақт ўтди. Аммо айрим шаҳар ва районларда дам олиш кунларида лекция пропагандасини ташкил қилишнинг форма ва методлари шу кунга қадар ўйлаб кўрилмаган.

Бу камчиликлар лекция пропагандасини йўлга қўйишда анчагина нуқсонлар борлигини, партия комитетлари ҳали ҳам лекцияларни планлаштириш, ташкил этиш ва уларнинг мазмундор бўлиши масалалари билан чуқур шуғулланмаётганликларини, идеология иши бу муҳим соҳасининг янги, таъсирчан формаларини излашга етарли эътибор бермаетганликларини кўрсатади.

Область, шаҳар, район партия комитетлари, республика «Билим» жамияти ва унинг бўлимлари меҳнаткашлар ўртасида лекция пропагандасини ташкил қилиш ишини тубдан яхшилаш чораларини кўришлари лозим. Токи у давр ва замон талабига жавоб берадиган даражада ғоявий-назарий жиҳатдан юксак бўлсин, тингловчиларга руҳий озиқ бахш этсин, уларни ижодкорлик ва новаторлик сари руҳлантирсин, сиёсий ва меҳнат кўтаринкилигини оширсин, коммунистик идеалларга чексиз садоқат руҳида тарбия беришга хизмат қилсин.

Лекция пропагандасининг тематик йўналиши тўғрисида доимо ғамхўрлик қилиш керак. Бунда марксча-ленинча назарияни, партиямизнинг тарихи ва сиёсатини, КПСС XXIII съезди ва Марказий Комитети Пленумлари қарорларини меҳнаткашларга кенг тушунтириш масаласига асосий эътиборни қаратиш даркорлигини тўла ҳисобга олиш лозим.

Меҳнаткашлар ўртасида ўқиладиган лекцияларда халқ хўжалигини ривожлантиришнинг истиқболи, иқтисодий ислоҳотнинг аҳамияти, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш, меҳнат интизомини мустаҳкамлаш ва беш йиллик планни муддатидан олдин бажариш учун кураш йўллари ўз ифодасини топмоғи даркор.

Лекция пропагандасини ташкил этиш ва унинг илмий йўналишини такомиллаштириш — конкрет социологик тадқиқот олиб бориш билан аҳоли турли табақаларининг мақсади, хоҳиши ва истагини системали ўрганиб боришни, билимларни тарғиб қилишнинг янги форма ҳамда методларини излашни талаб этади. Лектор кадрларни тарбиялаш, энг яхши лекциялар учун конкурс ўтказиш, лекция пропагандасининг мақбул формаларидан фойдаланиш сингари қатор тадбирлар бу соҳада кўзланган мақсадга эришишга ёрдам беради.

Карл Маркс туғилган куннинг 150 йиллигини нишонлашимизга оз вақт қолди. В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига катта тайёргарлик кўрилмоқда. Барча идеология ходимларининг, жумладан лекторларимизнинг муқаддас бурчи — икки улуғ доҳийнинг буюк назарий меросини омма ўртасида кенг пропаганда қилишдан иборат.

КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги марксизм-ленинизм институтини К. Маркс туғилган куннинг 150 йиллиги муносабати билан тезислари матбуотда эълон қилинди. Бу ҳужжат идеология ходимлари, жумладан лекция пропагандаси соҳасида ишловчилар учун дастурдир.

БЕШ ЙИЛЛИК ВАХТАСИДА

Маҳсума Аҳмедова Бухоро зардўзлик фабрикасида ишчи ва кейинроқ мастер бўлиб ишлади. Бой тажрибаларини Т. Ғайбуллаева, М. Темурова сингари хотин-қизларга қунт билан ўргатди. Бора-бора унинг шогирдлари жуда кўпайиб кетди. Х. Муҳаммедова, З. Нажмиддинова сингари ёш зардўзлар унинг кенжа шогирдлари ҳисобланадилар. Маҳсума Аҳмедова ҳамиша илғор, шогирдларига ва касбдошларига ибрат. Беш йилликни барвақт бажариш мусобақасига қўшилиб, смена топшириқларини 120-130 процент бажармоқда.

Т. ПАРПИЕВ.

●

Хўжайли район маиший хизмат кўрсатиш комбинатининг тикувчилик цехига Реима Хўжаниёзова раҳбарлик қилади. Цех коллективи квартал планини ортиғи билан бажарди. О. Жумабоева, Т. Абдукаримова каби чеварлар ҳар сменада нормани 1,5-2 ҳисса бажаришга эришмоқдалар. Шундай пешқадамлар сафи кенгайиб бораётганлиги сабабли цехда ҳар куни планга қўшимча маҳсулот тайёрланяпти.

Қ. АЛЛОНОВ.

●

Козим Сайдалиев бошлиқ бригада Чуст район колхозлараро қурилиш бошқармаси коллективида пешқадамликни қўлдан бермай келмоқда. Бригада Ленин номли колхозда 10 та объектни муддатидан илгари қуриб тамомлайди. Исмоил Зикиряев, Мирваққос Аббосов ва Обиджон Исмоилов сингари қурувчилар колхоз қишлоғи марказидаги янги клуб ва 5 та уй-жой бинсосини тиклашда ташаббус кўрсатиб ишламоқдалар.

М. ҒОЙИБЖОНОВ.

ТАСС АХБОРОТИ

«КОСМОС-211» ПАРВОЗДА

1968 йил 9 апрелда Совет Иттифоқида ернинг навбатдаги сунъий йўлдоши «Космос-211» учирилди. Йўлдошда 1962 йил 16 мартда ТАСС эълон қилган программага мувофиқ космик фазони тадқиқ қилиш учун мўлжалланган илмий аппаратлар ўрнатилган.

Йўлдош параметрлари қуйидагича бўлган орбитага чиқарилди: Айланишнинг дастлабки даври 102,5 минут; ер сатҳидан максимал узоқлиги (апогейида) —1574 километр, ер сатҳидан минимал узоқлиги (перигейида) —210 километр; орбитанинг оғиши 81,9 градус.

Йўлдошда илмий аппаратлардан ташқари орбита элементларини аниқ ўлчайдиган радио система, приборлар ва илмий аппаратларнинг иши тўғрисидаги маълумотларни ерга юбориб турувчи радиотелеметрик система бор.

Йўлдошга ўрнатилган аппаратлар нормал ишламоқда. Координациялаш-ҳисоблаш маркази олинаётган маълумотларни ишлаб чиқмоқда.

МАРКАЗИЙ ФАРҒОНА КАНАЛИ ҚУРИЛИШИ ҚАҲРАМОНЛАРИ

ПОЛВОН ЕНГ ШИМАРДИ

● Ташаббуснинг туғилиши ● Оиладаги тортишув ● Полвоннинг аризаси ● Бир кунда икки норма ● Отанинг иккинчи касби. ●

Уни тағин канал қурилишига боради, деб сира ўйламаган эдик. Марказий Фарғона канали трассасини айланиб юриб, кутилмаганда учратиб қолдик. Катта Фарғона каналининг афсонавий қаҳрамони Дўнан ота Дўсматов. Биз у билан бурноғи йили кузакда Учқўрғон районидаги Энгельс номли колхозда танишган эдик. Ёмғир севалаб турганди. Дўнан ота пайкалдан катта қанорни орқалаб чиқаётган эди. Ўшанда у:

— Ишламасам зерикиб қоламан. Меҳнат овунчоқ бўлиб қолди. Баракатопкур раисимиз илтимосимни ерда қолдирмади. Битта прицепни бириктириб қўйди. Эл кўзғолгунча прицепда маҳаллий ўғит ташийман, кун илигач, белимга этак боғлаб, пахтазорга чопаман, — деганди.

Бу гал ҳам Дўнан полвонни меҳнат майдонида кўрдик. Ҳали ҳам ўша-ўша Дўнан полвон. Кучдан қайтмабди, тоғни урса талқон қилгудек. Руҳи тетик, кайфияти яхши. Ёши олтмиш учга борса ҳам ғайрат шижоатга тўлиб-тошган. Эгнида узун чопон, белида ҳамон полвонлик белбоғи, уни маҳкам боғлаб олган. Соқол оқи бир оз кўпайганга ўхшайди.

Дўнан ота ҳалол, камтар, камсухан, жафокаш коммунист. Кўнгли оқ, қалби булоқ сувидек беғубор. У ўз бошидан кўп машаққатларни кечирган, ҳаётнинг аччиқ-чучугини татиган. Эсини таниганидан бери оғир меҳнатдан бош кўтармайди, қадоқ қўлларидан кетмон тушмайди. Шўрога аъзо бўлиб, колхоз тузганда звено бошлиғи, бригадир, раис бўлганида ҳам елкасида кетмон билан юрган. Бир неча ой раислик қилгач: «бу иш енгиллик қиляпти, менга кетмон тузукка ўхшайди» деган одам ҳам шу Дўнан полвон бўлади.

Катта Фарғона канали қурилишида Дўнан полвоннинг довруғи оламга таралган. Ўшанда у ақл бовар қилмайдиган рекорд қўйган. Жонкуяр коммунистнинг ўйлаб топган усули кўпларга қўл келган. Замбилда тупроқ ташишдан воз кечиб, қопда тупроқ ташиган ва юксак меҳнат унумига эришган. Унинг ташаббуси бутун канал қурилиши бўйлаб қанот «қоққан». Партия ва ҳукумат Дўнан Дўсматовнинг кўксига Ленин ордени таққан. Умумхалқ қурилиши — Катта Фарғона канали битгач, қизил лентани қирқиш ҳам ташаббускор, ижодкор коммунист Дўнан Дўсматовга насиб қилган.

Дўнан полвон қардош озар юртида ҳашар усулида қурилган Самур — Дивичинский каналида ҳам донг таратган. Кетмон билан канал қазишнинг мумкинлигини намойиш қилган. Унгача озар элида кетмон ишлатиш расм эмасди. Дўнан полвоннинг шарофати билан озар элига вагон-вагон ўзбек кетмони бориб қолган. Кетмоннинг қадри ўшанда ошган.

Шундан кейин қаерда канал қурилса, омилкор коммунист Дўнан Дўсматов ҳозир бўлаверган. Шимолий Фарғона канали, Фарҳод ГЭСи қурилишларида ҳам кекса коммунистнинг изи бор. У Меҳнат Қизил Байроқ орденини ана шу холис хизматлари учун олган.

Дўнан ота донгдор полвон сифатидагина эмас, деҳқон сифатида ҳам машҳур. Шиддатли уруш йилларида полвоннинг звеноси ҳар гектар ердан 63 центнердан хирмон кўтарган. Оғир дамларда пахтадан бунча ҳосил олиш ҳар кимнинг ҳам қўлидан келавермайди. Дўнан полвон уста пахтакор, деган номни ана ўшанда олган. Унинг кўксига ҳукуматнинг «Ҳурмат белгиси» ордени, Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик Виставкасининг катта олтин медали ана ўшанда тақилган.

Полвоннинг хизматларини санаб тугатиб бўлмайди. Мана у яна каналда!

— Фарғона водийсида тағин канал қурилармиш, қурилишга деҳқонлар ҳам борармиш, деган гап тарқалди, — деди Дўнан ота кулиб, — орадан кўп ўтмай, Ўзбекистон партия ва ҳукумати Марказий Фарғона канали қуриш тўғрисида махсус қарор қабул қилди. Буни эшитиб, севинчим ичимга сиғмай кетди.

Дўнан отанинг каналга келиш воқеаси ҳам қизиқ. Марказий Фарғона канали қурилиши энди бошланган кезларда станция томонга йўли тушибди. Канал қурилишига беш вагон цемент келибди-ю, уни туширгани одам йўқ эмиш. Отанинг ғайрати жўш уриб, юкни туширмоқчи бўлибди. Станция бошлиғи бунга йўл қўймабди. У ҳафсаласи пир бўлиб, уйига қайтибди ва эртадан бошлаб канал қурилишига чиқишни дилига тугиб ётибди. Фарзандлари қаршилик кўрсатибди, кўнмабди.

Эртаси куни Учқўрғон районидаги Энгельс номли колхоз партия ташкилотининг бюро мажлиси бўлди. Мажлисда Дўнан Дўсматовнинг Марказий Фарғона каналига ишга бориш тўғрисидаги аризаси ўқиб берилди. Коммунистлар бурчакда ўтирган Дўнан полвонга қарашди. У ўрнидан туриб дилидаги гапларни тўкиб солди:

— Район партия комитетининг котиби қўлимга партия билетини бераётиб: «Партияга содиқ бўлинг, партия ишончини оқланг, партия аъзоси деган номни пок сақланг, унга доғ туширманг», деганди. Ўшанда мен:

— Коммунист деган номни ҳамиша улуғлайман, турмушда ҳам, ишда ҳам коммунистчасига ҳаракат қиламан, — дегандим.

Мундоқ ҳисоблаб кўрсам ўшанга йигирма олти йил бўлибди. Бу давр ичида бутун ҳаётимни, бутун кучимни партия ишига бағишладим. Ҳозир ҳам юрагим партия ишқи, партия муҳаббати билан уриб турибди. Мен каналга бориш учун ариза ёзаётиб, ана шуларни ўйладим...

Парткомдагилар ҳам Дўнан полвоннинг принципиал коммунистлигини яхши билишарди. Шунинг учун улар бир овоздан:

— Жуда яхши ўйлабсиз, — дейишди...

Қарабсизки, Дўнан полвон яна каналда. Тиниб-тинчимайди. Навқирон йигитлардек югуриб-елиб ишлайди. Канал ўзанида экскаватордан қолган тупроқларни тўплаб қирғоққа отади.

Дўнан полвон билан ишлаётган канал қурувчилар ҳузурида бўлдик. Ким билан гаплашманг, киройи коммунист шундай бўлса, деб кекса каналчи ҳақида илиқ ва самимий гапларни айтишади. Бу гапларда жон бор. «Андижанводстрой» трестига қарашли 4- қурилиш-монтаж бошқармасининг участка бошлиғи Николай Семёнович Раптанов шундай ҳикоя қилади:

— Полвон, полвон, дейишса ҳайрон бўлардим. Полвонлар билан беллашиб, донг таратганмикин деб юрардим. Ўзини, ишини кўргач, Дўнан Дўсматовнинг ер билан олишиб полвон лақабини олганига ишондим. У ҳақиқий ўзбек полвони экан. Мен бунақасини умримда кўрмаганман. Чарчаш, ҳориш нималигини билмайди.

— Дўнан полвон бир кунда икки кишининг ишини бажаряпти, — дейди «Андижанводстрой» тресги қурилиш лабораториясининг бошлиғи Насимахон Жалилова суҳбатга аралашиб, —бетон қуйишни боплайди. Зеҳни ўткир экан. Иккинчи касбни ҳам жуда тез эгаллаб олди. Унинг ишига ҳамма тан беряпти, яна дўстматовчилар ҳаракати бошланди, дейишяпти.

М. МАНСУРОВ,
А. ҚУРОНБОЕВ,
«Совет Ўзбекистони»нинг Фарғона ва Андижон область мухбирлари.

ТОШКЕНТДА ХАЛҚ ҲАШАРИ

Тошкентдаги 1- уйсозлик комбинатининг монтажлаш бошқармаси Чилонзор массивида, Високовольт кўчаси, Черданцев массивининг шарқи-шимолий қисмида иш олиб бормоқда. Бу йил коллектив 100 квартирали уйларни барвақт қуриб тамомлашга бел боғлаган. В. Широков, А. Костенко, В. Федотов ўртоқлар бошлиқ бригадалар квартал планини 130-140 процентдан адо этдилар. Беш йилликнинг учинчи йилида бошқарма меҳнаткашлари ўтган йилдагига қараганда 26 процент ортиқ иш бажарадилар.

Ҳ. Эштўхтаров.

●

«Укрстрой» трестининг Днепропетровск қурилиш-монтаж поезди коллективи янги Тошкентни барпо этиш мусобақасида фаол қатнашмоқда. Бу коллектив шу кеча-кундузда 9 қаватли уйлардан 2 тасини тикляпти. Ана шу уйларнинг ҳар бири 198 квартирадан иборат бўлади. Қурилиш ишларини жадаллаштиришда дурадгор В. Мудирченко, пайвандчи И. Маскаленко, бетончи Г. Сидоренко, кран машинисти Т. Олинская ўртоқлар намуна кўрсатмоқдалар. Улар ҳар сменада нормага қўшимча 20-30 процентдан иш бажараётирлар.

Ҳ. Самадов.

●

Машҳур бинокор Холхўжа Баҳодиров бригадаси Тошкент зилзиласидан кейинги даврда 10 минг квадрат метр-уй-жой биноларини қуриб фойдаланишга топширди. 153- қурилиш трестининг бу пешқадам коллективи Чилонзордаги Муқимий кўчасида яна бир янги иморат барпо қилмоқда. Бу уй-жой биноси 77 хонадонни ўз бағрига олади. Бинонинг 1- қаватига маиший хизмат кўрсатиш комбинати устахоналари жойлашади.

Бригада аъзолари материал ва маблағларни авайлаб сарфламоқдалар. Тежамкорлик учун юриш бошлаб 2,2 минг сўм иқтисод қилдилар. Н. Раҳимов, В. Зинченко, Э. Аранцев ўртоқлар қурилиш планини жадаллаштиришга муносиб ҳисса қўшмоқдалар.

А. Шукуров.

Пилла қурти боқишга шаймисиз?

ТАРАДДУД

Ҳамма нарсанинг вақти-соати бор. Фурсати келганда одамларнинг эътибори кун тартибидаги ўша масалага қаратилади. Шу кунларда Сирдарё райони меҳнат аҳли билан суҳбатлашсангиз, пилла ҳақида гап очади. Бу бежиз эмас. Пилла хўжалик йилининг илк ҳосили.

Яқинда Куйбишев номли колхозда бўлиб, уч киши билан суҳбатлашдик. Уларнинг сўзини айнан келтирамиз.

Т. ЭГАМБЕРДИЕВ, — пиллачилик бригадасининг бошлиғи. Колхозимиз сўнгги йилларда давлатга пилла сотиш планларини муттасил ошириб бажаряпти. Масалан, бултур 120 қути қурт уруғининг ҳар қутисидан 70 килограммдан ҳосил олинди. Бу йил 75 килограммлик маррани кўзлаяпмиз.

Бунинг учун нималар қилинди? Қуртхоналар ажратилиб ремонтдан чиқарилди, дизенфекция қилинди. Қайси звено қаерда қурт боқиши аниқлаб олинди. Қуртни звено принципига риоя қилган ҳолда, марказлашган тартибда боқамиз. Сўкчак асбоб-ускуналари тайёрлаб қўйилди. Шунингдек, қурт боқиладиган хоналарга печкалар ўрнатилиб, ўтин-кўмир келтирилди. Тутзорлар звеноларга бўлиб берилган.

Б. ЭГАМБЕРДИЕВА, — қурт боқувчи. Мен ҳар йили 3 қути қурт уруғи асраб, ҳар қутисидан 90-100 килограмм пилла оламан. Бунинг «сири» нимада, деб сўрашади. Халқимизда қайси ишга меҳрингиз ортиб борса, ўша иш хайрли бўлади, деган гап бор. Мен пиллачиликка ихлос қўйганман. Ёш қуртни инкубаториядан олган кундан бошлаб, кеча-кундуз унинг ҳолидан воқиф бўламан. Ҳар бир қуртни эҳтиёт қиламан. Хонада ҳароратнинг бир хил бўлишини таъминлайман. Натижада қурт касалликка чалинмай соғлом ўсади. Бу, юқори ҳосилга имкон яратилди, деган сўз. Бу йил ҳар қути қурт уруғидан 105 килограммдан ҳосил оламан. Дугонам Офтобхон Ҳайдаровани мусобақага чақирдим.

О. ҲАЙДАРОВА. — Чақириқни бажонидил қабул қилдим.

Яқинда бўлган йиғилишда ҳамма пиллачилар ўзаро мусобақа боғлади. Бу йил ҳар қути уруғ ҳисобига 75 килограммдан ҳам хирмон кўтарадиган бирорта пиллачи бўлмайди.

Мен бир масалага тўхталмоқчиман. Пилла қуртининг озуқаси — тут баргидан ёмон фойдаланиляпти. Навда кўр-кўрона кесилади, чала қолдириб кетилади, барг исроф қилинади. Айрим пиллачилар дастлабки кезларда қуртни бачки шохлардаги барг билан боқиш ўрнига асосий навдаларни кесишади. Оқибатда барг мавсум охиригача етмай қолиб, катта қийинчиликларга дуч келинади, ҳосил чўғига зарар етади. Бунга йўл қўймаслигимиз керак.

Ғўза парвариши, пахта йиғим-терими даврида пахтакорларга яхши маданий-маиший хизмат кўрсатилади. Иссиқ овқат бўлади, кўчма савдо дўконлари ишлайди, кино-концертлар қўйиб берилади. Аммо нима учундир пиллачиларга бундай қилинмайди. Менимча, 24-25 кунлик мавсумда пиллачиларга ҳам қулай иш шароити яратиб бериш зарур...

* * *

Сирдарё районидаги Куйбишев номли колхоз пилла қурти боқишга ҳамма нарсани тахт қилиб қўйди. Бу намунали ишдан ибрат олса арзийди.

М. НАЗАРОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

Т. ЭГАМБЕРДИЕВ.

Б. ЭГАМБЕРДИЕВА.

О. ҲАЙДАРОВА.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ҚИШЛОҚ ВА ПОСЁЛКА СОВЕТЛАРИНИНГ АСОСИЙ ҲУҚУҚЛАРИ ВА БУРЧЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ ва посёлка Советларининг хўжалик ва социал-маданий қурилиш вазифаларини ҳал этишдаги ролини янада ошириш, уларнинг фаолиятида демократик принципларни такомиллаштириш мақсадида СССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

1- модда. Меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ, посёлка Совети ўзига қарашли территорияда давлат ҳокимияти органи бўлиб, маҳаллий аҳамиятга эга бўлган ҳамма масалаларни умумдавлат манфаатларини ва қишлоқ, посёлка меҳнаткашларининг манфаатларини кўзда тутган ҳолда, қонунда берилган ҳуқуқлар доирасида ҳал этади.

2- модда. Меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ, посёлка Совети СССР Конституциясига ва иттифоқдош, автоном республикалар Конституцияларига мувофиқ, ўз территориясида хўжалик ва социал-маданий қурилишга раҳбарлик қилади.

Меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ, посёлка Совети ўз ваколатларини амалга оширар экан, Советга қарашли корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга раҳбарлик қилади, шунингдек Совет территориясида жойлашган колхозлар, совхозлар, маҳаллий саноат корхоналари, маиший хизмат кўрсатиш, савдо-сотиқ ва умумий овқатланиш, уй-жой-коммунал хўжалик корхоналари, соғлиқни сақлаш, маориф, маданият, алоқа муассасалари ва юқори идораларга бўйсунган ҳамда аҳолига бевосита хизмат кўрсатадиган бошқа ташкилотларнинг ишини контроль қилиб туради, уларнинг қонунларга риоя қилишлари устидан контролликни амалга оширади, ана шу корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар раҳбарларининг докладларини тинглайди ҳамда уларнинг аҳолига социал-маданий ва маиший хизмат кўрсатиш соҳасидаги фаолиятини йўлга солиб туради.

Меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ, посёлка Советининг ўз ҳуқуқлари доирасида қабул қилган қарорлари ва фармойишларини шу Совет территориясида жойлашган барча колхозлар, совхозлар, корхоналар, муассасалар ва бошқа ташкилотлар, шунингдек мансабдор шахслар ва гражданлар албатта бажаришлари шарт.

3- модда. Меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ, посёлка Советининг фаолияти коллектив раҳбарлик, ошкоравийлик асосида, депутатларнинг сайловчилар олдида ва ижроия комитетнинг Совет ҳамда аҳоли олдида мунтазам ҳисоб бериб туриши, меҳнаткашларни Совет ишида қатнашишга кенг жалб этиш асосида уюштирилади.

Меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ, посёлка Совети шу Совет территориясида жойлашган колхозлар, совхозлар, корхоналар, муассасалар ва бошқа ташкилотлардаги жамоат ташкилотлари билан мустаҳкам алоқада ишлайди, ташаббускор жамоат органларининг ишига раҳбарлик қилади.

4- модда. Меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ, посёлка Совети:

а) ўз ихтиёридаги хўжалик ва социал-маданий қурилиш планларини, ўзига бўйсунган корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг ишлаб чиқариш-молия планларини тасдиқлайди; колхозлар, совхозлар, маҳаллий саноат корхоналарининг перспектив ҳамда йиллик планларини қараб чиқишда қатнашади; колхозлар, совхозлар, корхоналар, муассасаларнинг ва юқори идораларга бўйсунган бошқа ташкилотларнинг уй-жой қурилиши, аҳолига социал-маданий, маиший ва савдо хизмати кўрсатиш, қишлоқ ва посёлкаларни обод қилиш, маҳаллий йўлларни қуриш, маҳаллий хом ашё ва меҳнат ресурсларидан фойдаланиш соҳасидаги ишлаб чиқариш-молия планлари лойиҳалари юзасидан таклифлар киритади;

б) қишлоқ, посёлка бюджетини, бюджет бўйича касса оборотида қанча нақд пул бўлишини ва даромад ҳамда харажатларнинг квартал бўйича тақсимланишини тасдиқлайди; бюджет маблағларини харажат моддалари бўйича тақсимлайди; зарур ҳолларда бюджет маблағларини бир бўлимдан бошқа бўлимга, шунингдек бир моддадан иккинчи моддага кўчиради (иш ҳақи учун ажратиладиган маблағ бунга кирмайди); қишлоқ, посёлка бюджетининг ижроси тўғрисидаги ҳисоботни тасдиқлайди; қишлоқ, посёлка бюджетини ижро этиш вақтида олинган қўшимча маблағларни, шунингдек даромадлар ошириб бажарилиши ёки харажатлар тежалиши натижасида йил охирига келиб, даромадларнинг харажатлардан ортиқ суммасини ўзига бўйсунувчи хўжаликка ва социал-маданий тадбирларга маблағ ажратиш учун шу жумладан, капитал қурилишлар учун сарф қилади (ана шу маблағларни қишлоқ, посёлка Советидан чегириб олишга йўл қўйилмайди);

в) аҳолидан солиқ, страхование тўловлари ва бошқа тўловларнинг келиб туришини таъминлайди, қишлоқ Совети территориясида ана шу тўловларни қабул қилиш соҳасида иш олиб боради; Совет территориясида жойлашган колхозлар, совхозлар, корхоналар ва ташкилотларнинг қишлоқ, посёлка бюджетига тўловларни ўз вақтида топширишларини, шунингдек, колхозчилар социал таъминотининг марказлаштирилган иттифоқ фондига колхозларнинг ажратмалари ўз вақтида топширилиши устидан контроль қилади; қишлоқ аҳолисининг ўзаро ихтиёрий йиғимларини уюштиради;

г) СССР Олий Совети Президиумининг маҳаллий солиқлар ва йиғимлар тўғрисидаги Фармонининг 2- моддасига мувофиқ, маҳаллий солиқлар ва йиғимлар юзасидан, шунингдек қишлоқ хўжалик солиғи тўғрисидаги СССР Қонунининг 18- моддасига мувофиқ, район, шаҳар молия органларининг дастлабки берган хулосасига асосланиб, қишлоқ хўжалик солиғи юзасидан енгилликлар беради; қишлоқ, посёлка Советига ажратилган лимит доирасида якка тартибда уй-жой қурилиши учун СССР Давлат банки муассасаларининг белгиланган тартибда пул қарз бериши тўғрисида қарор қабул қилади;

д) Совет территориясида жойлашган қишлоқ хўжалик артелларининг Уставлари бўйича ўз мулоҳазалари ва таклифларини юқори Совет ижроия комитетига тақдим этади; қишлоқ хўжалик артели Уставига риоя қилинишини контроль қилиб туради; қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ривожлантиришда, ишлаб чиқариш-молия планларини, давлат олдида олинган мажбуриятларни бажаришда, ер-сувдан, моддий ресурслар ва меҳнат ресурсларидан самарали фойдаланишда, ёрдамчи корхоналар ташкил этиш ва уларни ривожлантиришда меҳнат унумдорлигини ошириш ва меҳнат интизомини мустаҳкамлашда, колхозчиларнинг, совхоз ишчилари ва хизматчиларининг моддий ва маданий савиясини юксалтиришда колхоз ҳамда совхозларга ёрдам беради; колхоз ва совхозларда қишлоқ хўжалик техникасини, иншоотларни, шунингдек минерал ўғитлар ва заҳарли химикатларни сақлаш ҳамда улардан тўғри фойдаланиш, экинларни ва дарахтларни қўриқлаш чораларини амалга ошириш устидан контроль қилиб туради;

е) қишлоқ аҳоли пункти, посёлка ерларидан қонунда белгиланган миқдорда ва тартибда ер участкалари ажратиб бериш тўғрисида қарор қабул қилади; ердан фойдаланувчиларнинг ҳаммаси ердан фойдаланиш тўғрисидаги қонунларга риоя қилишлари, шу жумладан, колхоз ва совхозларнинг томорқа фондидан тўғри фойдаланилиши, томорқа ер участкалари нормаларига риоя қилиниши устидан контроль қилиб туради; гражданлар ўртасида ер тўғрисида чиққан низоларни ҳал этади;

ж) ўзига бўйсунган маҳаллий саноат корхоналарининг ишига раҳбарлик қилади ва уларнинг ишлаб чиқариш-молия планларини бажаришларини таъминлайди; ишлаб чиқаришни ривожлантиришда, моддий ва меҳнат ресурсларидан самарали фойдаланишда, меҳнат унумдорлигини оширишда, ишчи ва хизматчиларнинг моддий ва маданий турмуш даражасини юксалтиришда Совет территориясида жойлашган саноат корхоналарига ёрдам беради;

з) аҳоли яшайдиган пунктларни текислаш ва қуриш лойиҳаларини кўриб чиқиб, уларни юқори Совет ижроия комитетининг муҳокамасига киритади; қурилиш планларига риоя қилинишини контроль қилиб туради; агарда қурилиш аҳоли яшайдиган пунктларни қуриш планлари бузилган ҳолда олиб борилаётган бўлса, бу қурилишни тўхтатиб қўяди; Совет территориясида уй-жой, социал-маданий муассасалар ва коммунал корхоналар қурилишининг боришини контроль қилиб туради; Совет территориясида жойлашган колхозлар, совхозлар, корхоналар ва бошқа ташкилотларнинг уй-жой-коммунал хўжалик объектларини қуриш ва ремонт қилиш учун ажратган маблағларидан биргаликда фойдаланиш масаласини, шунингдек зарур ҳолларда бу маблағларни марказлаштириш тўғрисидаги масалани улар билан келишиб ҳал этади;

и) колхозлар, совхозлар, корхоналар ва бошқа ташкилотлар автомобиль йўлларини қуриш ва ремонт қилиш планларини қандай бажараётганликларини контроль қилади; транспорт ташкилотларининг аҳолига хизмат кўрсатиш соҳасидаги ишларини контроль қилади; табиий офатларга, ёнғинларга қарши курашмоқ учун, беморларни ташиш учун, медицина ходимларининг оғир беморлар ҳузурига боришлари учун ва бошқа энг зарур ҳолларда транспорт ажратиш тўғрисида колхозлар, совхозлар, корхоналар, муассасалар ва бошқа ташкилотларга фармойишлар беради; алоқа бўлимлари ва агентликларининг аҳолига хизмат кўрсатиш соҳасидаги ишларини контроль қилади;

к) ўз қарамоғидаги уй-жой-коммунал хўжаликка ва аҳоли яшайдиган пунктларнинг ободончилик ишларига раҳбарлик қилади; Совет ихтиёридаги уй-жой фондини тақсимлайди; давлат, кооператив ва жамоат ташкилотларига қарашли уйлардан турар жой бериш тўғрисида маъмурият билан фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитетларининг биргаликда қабул қилган қарорларини тасдиқлайди. Қонунларда кўзда тутилган ҳоллар бундан мустаснодир; қишлоқ посёлка бюджетида бўлган халқ маорифи, маданият ва соғлиқни сақлаш муассасаларини ёқилғи билан, жиҳозлар билан таъминлаш, уларни ёритиш, бу муассасаларнинг биноларини ремонт қилиш ҳамда уларда ишловчи ходимларга зарур уй-жой-маиший шароитлар яратиб бериш чораларини кўради, колхозлар, совхозлар, корхоналар ва бошқа ташкилотларни, кимга бўйсунишидан қатъи назар, ана шу тадбирларни бажаришга, шунингдек ободончилик ишларига жалб этади; колхозлар, совхозлар, корхоналар ва бошқа ташкилотларнинг ободончилик ишларига ажратадиган маблағларини улар билан келишиб туриб бирлаштиради;

л) давлат, кооператив ва колхоз савдосини, аҳолига маиший хизмат кўрсатилишини контроль қилиб туради; савдо-сотиқ, умумий овқатланиш ва маиший хизмат кўрсатиш корхоналарини жойлаштириш ҳамда ихтисослаштириш планларини тасдиқлайди; матлубот жамияти Уставига риоя қилинишини контроль қилиб туради;

м) умумий мажбурий таълимнинг амалга оширилишини таъминлайди; Совет территориясида жойлашган мактабларнинг, мактаб-интернатларнинг, мактабгача ёшдаги болалар муассасалари ва мактабдан ташқари болалар муассасаларининг ишини контроль қилиб туради; қишлоқ, посёлка бюджетида бўлган куни узайтирилган мактаб (группа)лардаги болаларни овқат учун пул тўлашдан озод қилиш масалаларини ва умумий таълим фондини мактаблар ўртасида тақсимлаш масалаларини амалдаги қонунларга мувофиқ равишда ҳал этади;

н) ўзига бўйсунувчи маданият муассасаларининг ишига раҳбарлик қилади; Совет территориясида жойлашган бошқа маданият муассасалари кимга бўйсунишидан қатъи назар, уларнинг ишларини контроль қилиб, йўлга солиб туради; колхозларнинг, матлубот жамиятларининг маданий тадбирлар учун мўлжалланган маблағларнинг тўғри ажратилиши ва тўғри сарфланишини контроль қилади ва, зарур ҳолларда, улар билан келишиб, ана шу маблағлардан марказлаштирилган тартибда фойдаланиш чораларини кўради;

о) қишлоқ, посёлка бюджетида бўлган медицина муассасаларининг ишларини уюштиришга раҳбарлик қилади; Совет территориясида жойлашган, лекин юқори ташкилотларга бўйсунувчи медицина муассасалари ишларининг ташкил этилишини контроль қилади;

п) Совет территориясида жойлашган колхозлар, совхозлар ва корхоналарда меҳнат тўғрисидаги қонунларга, меҳнатни муҳофаза қилиш ва техника хавфсизлиги қоидаларига риоя қилиниши устидан контроль олиб боришда касаба союз ташкилотлари билан биргаликда қатнашади; пенсия ҳақидаги қонунларга риоя қилинишини, колхозчиларнинг социал таъминоти бўйича колхозларда тузилган кенгашларнинг ишини контроль қилади; давлат пенсияларини олиш ҳуқуқига эга бўлмаган шахсларга қишлоқ, посёлка бюджетида кўзда тутилган маблағлар доирасида нафақа белгилайди; юқори Совет ижроия комитетига кўп болали оналар ва ёлғиз оналарга нафақа тайинлаш тўғрисида ва табиий офатлардан зарар кўрган гражданларга бир йўла нафақа бериш тўғрисида таклифлар киритади;

р) колхозчилар ва матлубот жамияти пайчилари йиғилишларининг колхоз ва сельпо правлениеларининг қонунга хилоф суратда қабул қилган қарорларининг, ердан фойдаланиш, ободончилик, аҳоли яшайдиган пунктлар қуриш, табиатни ва маданият ёдгорликларини қўриқлаш масалалари юзасидан юқори ташкилотларга бўйсунган корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар чиқарган ва қонунга хилоф бўлган буйруқ ҳамда фармойишларининг бажарилишини тўхтатади ва бу тўғрида тегишли юқори органларга хабар қилади;

с) «Қаҳрамон она» фахрий унвонини бериш ҳамда «Оналик шуҳрати» орденлари ва «Оналик медали», «Ёнғинни ўчиришда жасорат кўрсатганлик учун» ҳамда «Сувга ғарқ бўлаётганларни қутқарганлик учун» медаллари билан мукофотлашга тақдим этиш юзасидан юқори Совет ижроия комитетига тавсия киритади;

т) гражданларни белгиланган тартибда прописка қилади ва пропискадан чиқаради; иттифоқдош республиканинг қонунларига мувофиқ гражданлик ҳолати актларини рўйхатга олади: валий ва ҳомийларни белгилайди; колхоз (деҳқон) хонадонларининг оилавий-мулкий тақсимотларини рўйхатга олади; иттифоқдош республиканинг давлат нотариати тўғрисидаги Низомга мувофиқ нотариал ҳужжатларни расмийлаштиради;

у) барча гражданларнинг умумий ҳарбий мажбурият тўғрисидаги Қонунни пухта бажаришларини таъминлайди; ҳарбий мажбурларни ва ҳарбий хизматга чақирилувчиларни белгиланган тартибда дастлабки учётга олади; граждан мудофаасини уюштириш чораларини кўради.

5-модда. Меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ, посёлка Совети давлат бошқармасининг тегишли юқори органлари билан келишиб, Советга бўйсунган мактаблар, мактабгача ёшдаги болалар муассасалари ва мактабдан ташқари болалар муассасалари, соғлиқни сақлаш, маданият муассасалари коммунал-маиший хизмат кўрсатиш корхоналарининг раҳбарларини тайинлайди ва вазифасидан бўшатади.

6-модда. Меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ, посёлка Совети ва унинг ижроия комитети жамоат тартибини, аҳоли яшайдиган пунктларнинг озода бўлишини, табиатни ва маданият ёдгорликларини қўриқлашни таъминлайдиган қоидаларни, аҳоли яшайдиган пунктларнинг ободончилиги ва уларни қуриш, спиртли ичимликларни сотиш қоидаларини бузганлик учун, колхоз ва совхозларда экинларни пайҳон қилганлик учун ва иттифоқдош республикалар қонунларида белгиланган ҳолларда бошқа хил ножўя ҳаракатлар учун шу қонунларда кўрсатилган тартибда мансабдор шахслар ва гражданларга маъмурий жазо бериши мумкин.

Ҳуқуқ-тартиботларни бузиш маъмурий тартибда жазо берилишини тақозо қилса, бу тўғридаги ишларни кўриб чиқиш учун қишлоқ, посёлка Совети зарур ҳолларда юқори Совет ижроия комитетининг рухсати билан қишлоқ, посёлка Совети ижроия комитети ҳузурида маъмурий комиссия тузади.

7-модда. Меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ, посёлка Совети шу Фармоннинг 4, 5 ва 6-моддаларида кўзда тутилган ҳуқуқ ва бурчлардан ташқари, ССР Иттифоқи, иттифоқдош ва автоном республикалар қонунларига мувофиқ бўлган бошқа ҳуқуқ ва бурчларни ҳам амалга ошира олади.

8-модда. Меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ, посёлка Советларининг ишини янада активлаштириш мақсадида Советларнинг сессияларида ҳал этиладиган масалалар доирасини кенгайтириш зарур деб топилсин ва қуйидаги масалалар Советларнинг сессияларидагина ҳал этилиши мумкин деб белгилансин:

депутатларнинг ваколатларини тўғри деб топиш; депутатларнинг шахсий аризаларига биноан уларни депутатлик ваколатларидан озод қилиш; депутатларнинг сўровлари юзасидан қарорлар қабул қилиш; ижроия комитет ва доимий комиссияларнинг составини сайлаш ва ўзгартириш; ижроия комитет ва доимий комиссияларнинг ишлари тўғрисидаги ҳисоботлар; Совет ижроия комитети ҳузурида маъмурий комиссия тузиш;

ўз ихтиёридаги хўжалик ва социал-маданий қурилиш планларини, сайловчиларнинг наказларини бажаришга оид тадбирлар планларини тасдиқлаш; қишлоқ, посёлка бюджетини ва бу бюджетнинг ижроси тўғрисидаги ҳисоботни тасдиқлаш; қишлоқ, посёлка бюджети даромадлар қисмининг оширилиб бажарилиши ва харажатлар қисмининг тежалиши ҳисобига олинган қўшимча маблағларни сарфлаш; колхозлар, совхозлар, корхоналар ва бошқа ташкилотларнинг уй-жой-коммунал, маданий-маиший қурилиш ва ободончиликка ажратадиган маблағларини бирлаштириш ва сарфлаш; қишлоқ хўжалик артелларининг Уставлари тўғрисидаги мулоҳаза ва таклифларни қараб чиқиш;

мактаблар, мактабгача ёшдаги болалар муассасалари ва мактабдан ташқари болалар муассасалари, соғлиқни сақлаш ва маданият муассасалари, коммунал хизмат кўрсатиш корхоналарининг раҳбарларини тасдиқлаш ва вазифаларидан бўшатиш;

қишлоқ, посёлка Советини тузиш, бирлаштириш, тугатиш ёки унинг номини ўзгартириш, бу Совет территориясининг чегараларини белгилаш ва ўзгартириш тўғрисида юқори Совет ижроия комитетига тақдим этиладиган таклифларни тасдиқлаш.

Иттифоқдош ва автоном республикаларнинг қонунларида қишлоқ ва посёлка Советларининг сессияларидагина ҳал этиладиган яна бошқа масалалар ҳам кўзда тутилиши мумкин.

9-модда. Меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ, посёлка Советининг депутати сессия вақтида ва ижроия комитет составига сайланган бўлса, шу ижроия комитетнинг мажлиси вақтида доимий иш жойида оладиган иш ҳақи ёки ўртача маоши сақлангани ҳолда ўзининг ишлаб чиқаришдаги вазифасидан ёки хизмат вазифасидан озод қилиб қўйилади.

Қишлоқ, посёлка Советининг депутати қишлоқ, посёлка Советининг розилигисиз, сессиялар ўртасидаги даврда эса бу Совет ижроия комитетнинг розилигисиз корхонада, муассасада, ташкилотда маъмуриятнинг ташаббуси билан ишдан бўшатилиши ёки колхоздан чиқарилиши мумкин эмас, шунингдек мазкур Совет территориясида жиноий жавобгарликка тортилиши ёки қамоққа олиниши мумкин эмас.

10-модда. Гражданларнинг ҳаётига доир энг муҳим масалаларни муҳокама қилиш, меҳнаткашларга қонунларни ва маҳаллий Советларнинг энг муҳим қарорларини тушунтириб бериш учун қишлоқ, посёлка Совети ижроия комитети умуман қишлоқ, посёлка Совети территориясида ёки аҳоли яшайдиган айрим пунктлар, кўчалар ва кварталларда яшовчи гражданларнинг умумий йиғилишлари ва йиғинларини, шунингдек қишлоқ, посёлка аҳолиси вакилларининг йиғилишларини ўтказиб туради.

Аҳоли яшайдиган пункт гражданларининг умумий йиғилишлари ва йиғинларида қишлоқ жамоат комитетлари сайланиши мумкин. Бу комитетлар ўз фаолиятида уларни сайлаган гражданлар йиғилишига, йиғинига, қишлоқ, посёлка Советига ва унинг ижроия комитетига ҳисоб бериб турадилар. Иттифоқдош, автоном республиканинг қонунларига мувофиқ, аҳоли яшайдиган пункт территориясида қишлоқ Совети ижроия комитетининг айрим топшириқларини бажаришни қишлоқ жамоат комитетлари зиммасига юклаш мумкин.

11-модда. Иттифоқдош республикаларнинг Олий Советлари Президиумларига иттифоқдош республикаларнинг меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ ва посёлка Советлари тўғрисидаги қонунларни ушбу Фармонга мувофиқлаштириш топширилсин.

12-модда. Белгилаб қўйилсинки, меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ ва посёлка Советларининг фаолиятини тартибга солувчи актлар ушбу Фармонга хилоф бўлмаганлиги сабабли ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг амалдаги қонунлари шу Фармонга мувофиқлаштирилгунига қадар татбиқ этилаверади.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. ПОДГОРНИЙ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари,
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1968 йил 8 апрель.

Самарқанд область Пастдарғам районидаги Карл Маркс номли колхозда илмий коммунизмнинг асосчиси Карл Маркс туғилган куннинг 150 йиллигига қизғин тайёргарлик кўрилмоқда. Колхоз кутубхонасида Маркс ижоди ва ҳаётига оид кўргазма ташкил қилинди. Суратда: кутубхоначи Н. Бегимқулова ва 4- мактаб ўқитувчиси М. Холмуҳамедова Карл Маркс ҳаётига оид китобларни кўздан кечирмоқдалар.

С. Чижиков фотоси.

ИЗЛАНИШЛАР САМАРАСИ

Кўрсатилаётган спектаклларга телетомошабинларнинг муносабатини билмоқ учун Тошкент телевизион студиясининг адабий-драматик эшиттиришлар редакциясига мурожаат қилганимизда, телетомошабинлардан келган бир қанча хатларни олдимизга қўйишди. Сараламасдан тўғри келганини олдик: ёзувчи Саид Аҳмаднинг «Уфқ» романи асосида яратилган спектаклга келган хатлар папкаси қўлимизда.

Истеъдодли ёш режиссёр Ҳ. Алиев саҳналаштирган бу спектаклга Ўзбекистон ва Ўрта Осиё қардош республикаларининг турли жойларидан 112 хат келибди. Уларда телетомошабинларнинг спектаклдан олган яхши таассуротлари, артистлар, жумладан Ғ. Аъзамов (Иноят), Т. Орипов (Икромжон), Х. Хўжаева (Жаннат) яратган образларга берган юксак баҳоларини ўқидик.

Андижондан келган мактубларнинг бирида телетомошабинлардан тўққиз киши қуйидагиларни ёзади:

«Ҳурматли редакция! Биз телевидение орқали туркман ёзувчиси Хидир Деряевнинг «Қисмат» романи асосида саҳналаштирилган уч қисмдан иборат телеспектаклни томоша қилдик. Бу спектакль бизда чуқур таассурот қолдирди. Ўтмишда минглаб Узукларнинг тақдири аянчли бўлган. Улар қафасга тушган қушдек оҳ-воҳ деб, ўтиб кетганлар...

Узук ўзини дарёга ташлади. Унинг кейинги тақдири нима бўлди? У дарёдан тирик чиқдими ёхуд дарёнинг асов тўлқинлари уни тошларга уриб парча-парча қилиб юбордими? Биз ана шунга қизиқиб қолдик. Агар малол келмаса бизга Узукнинг кейинги тақдирини маълум қилсангизлар.

«Қисмат» романининг биринчи китобини саҳналаштирган режиссёр С. Аноркулов ва унда иштирок этган артистлар, жумладан Г. Зуфарова (Узук), М. Йўлдошева (Ўразсултон), О. Толипов (Бекмуродбой) ва бошқалар чуқур драматизм ва ҳаётбахш руҳ билан суғорилган, мазмундор телеспектакль яратишга муваффақ бўлганлар. Спектаклнинг бадиий ва ғоявий ютуғи шундаки, қаҳрамонлар тақдири, ундаги воқеалар тарихан тўғри ва тўлақонли кўрсатилиши билан бирга, Узук тимсолида биргина Туркманистон эмас, балки бутун Ўрта Осиё хотин-қизларининг инқилобдан илгариги фожиали қисмати тасвирланган.

Хўш, кейинги йилларда Тошкент «зангори экрани» орқали кўрсатилаётган телеспектаклларнинг муваффақиятли саҳналаштирилишининг «сири» нимада?

Назаримизда, бу фақат студия режиссёрлари ва муҳаррирларининг телеспектакллар учун давримиз талабига, томошабинларнинг маънавий ва эстетик дидига мос мавзудаги асарлар танлай олабилишлари билангина изоҳланмайди. Буни телеспектакль жанрига мансуб сабаблари бор.

Бундан олдин ҳам «зангори экран»да телеспектакллар ва музикали инсценировкалар кўрсатилди. Масалан, «Тановар», «Сайдин — қуйбер сайёд» каби ҳажм жиҳатдан унчалик катта бўлмаган музикали инсценировкалар киши қалбини тўлқинлатиб, эътиборини жалб этса, айрим драматик телеспектакллар уч-тўрт соат давом этиб, мавзуи қизиқарли ва муҳимлилигидан мустасно, томошабинни зериктириб юборар эди.

Тилга олинган музикали инсценировкаларнинг таъсирчан ва қизиқарли чиқишининг сабаби шундаки, муаллифлар (сценарий автори Т. Қосимова, режиссёр Х. Алиев), уларни яратишда мазмун ва шакл жиҳатдан телеспектакль жанрининг табиатига риоя қилишга интилганлар. Улар асар заминига бир қаҳрамоннинг ҳаётини асос қилиб олиб, фақат унинг тақдири билан бевосита боғлиқ бўлган воқеаларни кўрсатишни мақсад қилганлар. Атрофдаги муҳит, умуман асардаги қолган бошқа керакли воситалар шу бош образ психологияси, маънавий дунёсининг очилишига ва у орқали олдинга сурилган ғояни ҳал этишга қаратилган. Бу ҳол музикали телеинсценировканинг ихчам ва яхлит чиқишини таъминлаган.

Кейинги йилларда драматик телеспектаклларни, жумладан юқорида айтиб ўтилганларни саҳналаштиришда сценарий муаллифлари ва режиссёрлар аввалги хатоликлардан қочиб, телеспектакль жанрининг қонунларига риоя қилган ҳолда иш олиб борганлар. Бу ҳол, хусусан Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий яқинда Москва марказий телевизион студияси Тошкентдан олиб кўрсатган «Холисхон» спектаклида яққол кўзга ташланди.

Ўзбек совет драматургиясининг бу классик асари қарийб ўттиз йилдан буён республикамизнинг барча театрларида ўзбек ҳам рус тилида, драма ва музикали драма тарзида саҳналаштирилиб келинмоқда. Мана телеспектакль сифатида ҳам намойиш қилинди. Саҳнада қарийб уч соат давом этадиган асар «зангори экран»да бир соатдан ортиқроқ давр ичида кўрсатилди. Режиссёр Э. Аҳмедов телеспектакль заминига Холисхоннинг тақдирини бош масала қилиб олиб, қолган керакли образ ва воқеаларни унинг характери ҳамда ҳаётини акс эттиришга бўйсундирган.

Телеспектаклнинг муваффақиятли чиқишининг яна бир сабаби, назаримизда актёрлар танлай билиш. Бу жиҳатдан телевидение кино санъатига яқинроқ. Илгари бу борада етарли изланишлар қилинмас эди. Кейинги йилларда режиссёрлар спектаклларга телевизион санъатига мойил актёрлар танлаш масаласига алоҳида эътибор бермоқдалар.

Телеспектакль яратиш борасида қандай ижодий ютуқлар қўлга киритилаётган бўлса, буларнинг ҳаммаси бутун коллектив изланишларининг самарасидир. Шунинг билан бир қаторда телеспектакллар яратиш йўлида камчиликлар ҳам йўқ эмас. Масалан, режиссёрлар билан операторлар ўртасида уйғунлик етишмаслиги деярли ҳамма спектаклларда яққол сезилади. Айрим саҳналарнинг безаги бадиийликдан маҳрум. Актёрларнинг, хусусан ёш ижрочиларнинг талаффузи тил устида жиддий иш олиб боришни талаб қилади. Бу камчиликлардан қатъий назар, Тошкент телевидениеси яратган спектакллар телетомошабинларда яхши таассурот қолдириб, уларни илғор ва гўзал идеаллар руҳида тарбиялашда муносиб ҳисса қўшмоқда.

Ф. ЖЎРАЕВ.

ХУШХАБАРЛАР

Бухоро область комсомол комитети, область касаба союзлари совети ва Ўзбекистон ёзувчилар союзининг бўлими ВЛКСМ 50 йиллиги шарафига энг яхши асар учун конкурс эълон қилдилар. Граждан уруши ва Улуғ Ватан урушида қатнашган комсомоллар, Бухоро амирлигида Совет ҳокимиятини ўрнатиш учун курашган ёшлар, комсомол ячейкаларининг биринчи раҳбарлари, ҳозирги куннинг ёш ватанпарварлари бу асарда тасвирланадиган қаҳрамонлардир.

Конкурс жюрисининг тавсиясига мувофиқ, энг яхши асарлар область газеталарида босиб чиқарилади. Конкурс ғолиблари учун мукофотлар таъсис этилди.

●

Қарши комсомоллари ва мактаб ўқувчилари қўриқ ерларни ўзлаштирувчилар учун ўн минг китоб тўпладилар. Шаҳар ёшларининг вакиллари бу китобларни В. И. Ленин туғилган кунда тантанали вазиятда даштларни забт этувчиларга топширадилар.

«ЯШИЛ БОЙЛИК»НИ КЎПАЙТИРИНГ

Баҳор. Боғбонлар, миришкорлар, соҳибкорлар ва ўрмончиларнинг қўли-қўлига тегмайди. Боғларни ишлаш — дарахтлар тагини юмшатиш, озиқлантириш, суғориш ишлари жадал давом этяпти. Мевали дарахтларнинг кераксиз шохшаббалари кесилиб, оройиш берилапти. Таналари оқланяпти ва ҳашаротга қарши заҳарли моддалар сепиляпти. Токзорларда ҳам иш қизғин: токларни очиш, кесиш, кўтариш, ишкомлар ясаш каби жуда кўп ва хилма-хил ишлар бажарилапти.

Энг муҳими ҳамма жойда янги боғлар барпо этилаётганлигидир. Областда мевали ва манзарали дарахт кўчатлари ўтқазиш, янги боғ-роғлар ташкил этиш ишлари кундан-кунга қизғин тус олмоқда. Сариосиёлик миришкорлар областда биринчи бўлиб, баҳорги кўчат ўтқазиш ойлиги топшириғини анча ошириб бажарганликлари ҳақида рапорт бердилар. Шеробод чўлларида ташкил этилган қўриқ совхозларнинг коллективлари 50 гектар майдонда янги боғ барпо этдилар.

Бироқ, областнинг бошқа районларида бу муҳим иш ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Денов, Шўрчи, Жарқўрғон ва Бойсун районларида кўчат ўтқазиш, боғларга қараш эсдан чиқарилмоқда. Масалан, белгиланган топшириққа асосан бу йил баҳорда область хўжаликларида 160 гектар янги токзор барпо этилмоғи даркор эди. Энг қулай фурсатлар ўтиб кетишига қарамай ҳозиргача бу муҳим иш бор-йўғи 40 процент бажарилди. Термиз, Жарқўрғон ва Шўрчи районларида бирор туп ток қаламчаси ерга қадалгани йўқ.

Областда йил сайин пилла етиштиришнинг кўпайиб бораётганига қарамай, Денов, Шўрчи ва Бойсун районларида тут дарахтлари кўчатларини ўтқазиш ишига ҳам панжа орасидан қараб келмоқдалар. Бу районлар тут кўчатлари ўтқазиш топшириғини энди 15 процент бажарганликлари бунинг яққол мисолидир. Областда қаторлаб экиладиган тут плантациялари ташкил этиш топшириғи ҳам тўла бажарилмади. Шеробод чўлидаги совхозлар пландаги 122 минг туп ўрнига 50 минг туп тут кўчати ўтқаздилар, холос.

Сурхондарёнинг шаҳар ва қишлоқларида шу кунга қадар ҳаммаси бўлиб 800 минг туп мевали ва манзарали дарахт кўчатлари ўтқазилди. Биринчи қарашда бу рақам гўё кўпга ўхшайди. Бироқ, белгиланган топшириққа назар ташланса, кўчат ўтқазиш плани энди 25 процент бажарилганлиги маълум бўлади. Жарқўрғон, Шўрчи ва Денов районларида кўчат ўтқазиш ойлиги топшириғининг ўндан бир қисми бажарилганлиги чидаб бўлмаслик бир ҳолдир. Денов шаҳрида мевали ва манзарали дарахт кўчати ўтқазиш ойлик графиги 6 процент. Термиз шаҳрида эса 20 процент бажарилган.

А. ХАЛИЛОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

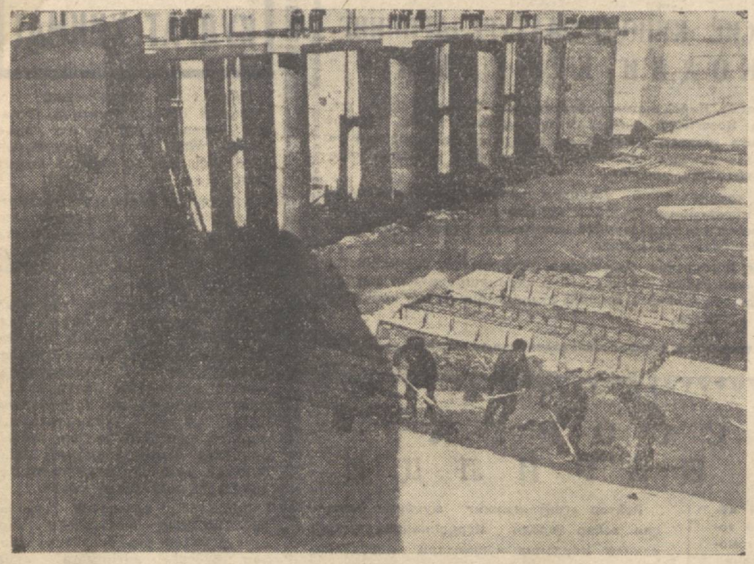

ИРРИГАЦИЯ ҚУРИЛИШЛАРИДА

Чапдаги ва ўнгдаги суратларда Хоразмдаги Туямўйин канали қурилишидан баъзи бир лавҳаларни кўриб турибсиз. Канал 1 Майгача бош иншоотидан секунд сайин 200 кубометр Амударё сувини ўтказиб турадиган бўлади.

К. Отаев фотолари, (ЎзТАГ фотохроникаси).

Советлар ва беш кунлик иш ҳафтаси

ЯНГИ ШАРОИТДА

Пойтахт областимизнинг меҳнаткашлари ҳам мана саккиз ойдирки, беш кунлик иш ҳафтасига кўчдилар. Партиямиз томонидан амалга оширилаётган бу реформа саноат корхоналари, қурилиш ташкилотларида меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот сифатини яхшилаш, ишчилар, инженер-техник ходимлар ва зиёлиларимизнинг яхши ҳордиқ чиқаришларига кенг йўл очиб берди. Беш кунлик иш ҳафтасига ўтилганидан буён қилинган дастлабки ишларга бир карра якун ясаш, бундан кейин амалга оширилиши лозим бўлган ишлар ҳақида мулоҳаза юритиш фойдадан ҳоли бўлмас, деб ўйлайман.

Даставвал шуни айтиш кераккки, янги шароитда ишлаш меҳнаткашларнинг дам олиши, ўқишини, уларга маиший хизмат кўрсатишни яхшилабгина қолмай, ишлаб чиқариш ташкилотларининг меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот сифатини яхшилашга эришувини таъминламоқда. Корхоналар, қурилиш ташкилотлари, муассаса ва идораларни янги иш режимига кўчириш албатта осонгина, ўз-ўзича бўлаётгани йўқ. Бунда меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советлари, кўплаб депутатлар етакчи роль ўйнамоқдалар. Улар ҳар бир корхона, ҳар бир ташкилотнинг иш шароитларини ҳар томонлама ҳисобга олмоқдалар. Областимизнинг деярли ҳамма шаҳар ва район Советларининг ижроия комитетлари ҳузурида корхона ва ташкилотларни беш кунлик иш ҳафтасига ўтишга тайёрлаш билан шуғулланувчи махсус комиссиялар тузилди. Шунингдек, маҳаллий Советлар қошида ишчи комиссиялари тузилган бўлиб, улар корхоналарда янги системага ўтиш билан боғлиқ бўлган ҳамма ишларни ижобий ҳал қилишга бевосита иштирок этмоқдалар. Бу комиссиялар составида депутатлар, халқ хўжалигининг ҳар хил соҳасидаги мутахассислар бор. Мазкур комиссиялар янгича ишлашга кўчган корхоналарда ишчи ва хизматчиларнинг дам олишини намунали ташкил этиш, уларга маданий-маиший хизматни яхшилаш билан алоқадор бўлган муҳим масалаларни ишчанлик билан ҳал қилмоқдалар.

Тошкент область партия комитети ҳам беш кунлик иш ҳафтасига ўтишга ғоят катта эътибор билан қараб, бу масалани ўз пленумида ҳар томонлама муҳокама қилиб, конкрет тадбирлар ишлаб чиқди. Бу эса жойларда янги системага ўтиш ишларини кучайтиришга зўр таъсир кўрсатди.

Дастлабки якунлар шуни кўрсатадики, беш кунлик иш ҳафтасига ўтган кўплаб корхоналарда меҳнат унумдорлиги анча ошди, машина ва механизмлардан фойдаланиш коэффициенти ўсди. Чунончи, В. И. Ленин номли Чирчиқ электрохимия комбинатида ҳар бир ишчи ҳисобига иш унуми 11 процентга, маҳаллий саноат корхоналарида эса 26,8 процентга ошди. Бутун область бўйича 1968 йилнинг дастлабки икки ойи мобайнида саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 8 процент кўпайди.

Айниқса қурилиш ташкилотларини янги иш режимига ўтказишда бир қатор қийинчиликлар содир бўлди. Айрим ўртоқлар янгича ишлашга ўтиш қурилиш ишлари ҳажмини камайтирмасмикан, деган фикрни билдиришган эди. Бироқ, бу масаланинг ҳар томонлама ўрганилиши мутахассислар билан бамаслаҳат қилинган ишлар агарда беш кунлик иш ҳафтасига пухта тайёргарлик билан ўтилса, қурилиш ишлари ҳажми сўзсиз кўпайишини исбот қилди. Масалан, «Облколхозстрой» қурилиш трестида шу йилнинг январь ва февраль ойларида бажарилган қурилиш-монтаж ишлари ҳажми 1.5 баравар, меҳнат унумдорлиги 22 процент, ҳар бир ишчининг маоши 16 процентга кўпайди. Янгича ишлашга ўтиш қурилиш ташкилотларига ишларни пухта ташкил этиш, машина ва механизмлардан фойдаланиш коэффициентини кўпайтириш имкониятини беряпти.

Меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советлари реформани амалга ошириш билан боғлиқ бўлган ташкилий ишлар билангина эмас, балки меҳнаткашларнинг дам олишини намунали уюштириш, икки кунлик дам олишни кўнгилдагидек ўтказиш билан алоқадор масалаларни тезкорлик билан ҳал қилишга уринмоқдалар. Маълумки, ишчи ва хизматчилар учун транспортнинг аҳамияти ғоят катта. Чунки, ишга бораётган ёки ишдан қайтаётган кишиларнинг кайфияти транспортнинг нечоғли яхши қатнашига боғлиқдир. Шуни кўзда тутиб, меҳнаткашлар депутатлари шаҳар Советларининг ижроия комитетлари автомобиль хўжаликларининг, корхона ва ташкилотлар раҳбарлари билан биргаликда автобуслар қатновининг янгича графигини тузиб чиқдилар. Айниқса, Оҳангарон, Олмалиқ, Бекобод шаҳарларида транспорт қатновини яхшилашда бир қанча муваффақиятларга эришилди. Шунингдек, меҳнаткашларнинг оммавий дам оладиган жойлари — Тошкент денгизи, Чимён, Бўстонлиқ, Бекобод атрофидаги туристик базаларга қатновчи автобуслар графигига ўзгартишлар киритилди. Бундан ташқари шаҳар ичида қатновчи автобуслар сони кўпайтирилди. Агар илгари область шаҳарларида 21 маршрут бўйича 156 автобус қатнаган бўлса, эндиликда 26 маршрут бўйича 190 дан ортиқ автобус қатнаяпти. Шунингдек, шаҳарларда автобуслар қатнови вақти ҳам узайтирилиб, эрталаб соат 6 дан то тунги соат 2 гача чўзилди. Буларнинг ҳаммаси пассажирлар қатновини анча яхшилаб, ишга кеч қолувчилар сонини камайтирди. Чунончи, агар 1967 йилнинг дастлабки икки ойи мобайнида 17 миллион 543 минг пассажир ташилган бўлса, бу йилнинг икки ойи ичида эса қарийб 29 миллион пассажир ташилди.

Беш кунлик иш ҳафтасига ўтиш муносабати билан меҳнаткашларнинг дам олиши нақадар яхшиланганлигини яна бир бор таъкидлаб ўтмоқчимиз. Маданият уйлари, клубларда ўтказиладиган хилма-хил тадбирларга қатнайдиган ишчи ва хизматчиларнинг сафи кенгайди. Шу йилнинг дастлабки икки ойи ичида область кинотеатрларида томошабинлар сони 258 минг кишига кўпайди.

Янги иш шароитига ўтиш муносабати билан савдо ташкилотларининг иши ҳам янгича ташкил қилинди. Тушки овқат учун ажратилган вақт қисқарганлигини ҳисобга олиб, ишчи ва хизматчиларга овқатланиш учун абонемент ва чеклар сотиш анча кўпайтирилди. Шунингдек, Чимён, Оҳангарон ва Бекобод шаҳарлари атрофидаги дам олиш зоналарида савдо хизмати аввалгидан анча яхшиланди. Кези келганда шуни ҳам айтиш кераккки, маиший хизмат кўрсатиш корхоналарининг иши ҳам маълум график асосида йўлга қўйилди. Йирик тикувчилик, дурадгорлик цехлари ва бошқа устахоналарнинг мутахассислари шанба ва якшанба кунлари дам олишса-да, барибир ана шу корхоналар ёпилиб қолмайди, балки дам олиш кунлари заказларни махсус ажратилган кишилар қабул қилаверади. Кичик устахоналарда ҳам ишлар шу асосда ташкил этилган.

Янгича иш усулига кўчиш меҳнаткашлар депутатлари шаҳар Советлари зиммасига муҳим вазифалар қўйди. Бу вазифалар муваффақиятли ҳал қилинмоқда. Чунончи, Бекобод шаҳар Совети ижроия комитети корхоналарнинг раҳбарлари ҳамда маиший хизмат кўрсатиш бўйича доимий комиссия аъзолари билан бир неча марта йиғилиш ўтказиб, аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатишни яхшилаш юзасидан конкрет тадбирлар белгилади. Шуниси ибратлики, шаҳар ижроия комитетининг бир неча ходимлари Пермь шаҳар ижроия комитетининг янги иш усулига ўтишдаги иш тажрибаларини ўрганиш учун ана шу жойга бориб келдилар. Ҳозир пермликлар тажрибаси асосида олиб борилаётган ишлар ижобий натижалар бермоқда. Шаҳар Совети ижроия комитетининг мажлислари ва Совет сессияларида беш кунлик иш ҳафтасига ўтиш билан боғлиқ бўлган масалалар тез-тез кўриладиган бўлиб қолди. Чунончи, шу йилнинг ўзида муҳокама қилинган «Корхона ва ташкилотларнинг беш кунлик иш ҳафтасига ўтиши муносабати билан уларга маданий-маиший хизмат кўрсатувчи ташкилотлар ишини яхшилаш», «Аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатиш ва икки кунлик дам олиш» масалалари юзасидан белгиланган тадбирлар ўзининг ҳаётийлигини амалда исботлаяпти. Шаҳар Советининг савдо ва маиший хизмат кўрсатиш бўйича доимий комиссияси В. И. Ленин номидаги металлургия заводида умумий овқатланиш қандай ташкил қилинганини текшириб чиқди. Доимий комиссия аъзоларининг тавсияси ва маслаҳатларига кўра корхонада умумий овқатланиш анча яхшиланди. Ишчилардан шикоятлар деярли тушмаяпти. Шу комиссия томонидан шаҳар маиший хизмат кўрсатиш комбинатининг иши ҳам анализ қилинди. Комиссия йирик корхоналар ва ташкилотларда комбинатнинг қабул пунктларини ташкил қилишни таклиф қилди. Бу таклифлар тезкорлик билан амалга оширилмоқда.

Бекобод шаҳри болалар муассасалари ҳам янгича иш шароитига мослаштирилди. Уларда иш графиги шаҳар корхоналари иш графиги асосида қайта ишлаб чиқилди. Буларнинг ҳаммасида шаҳар ижроия комитети, шаҳар Совети депутатларининг катта ҳиссаси бор. Бошқа маҳаллий Советларнинг ходимлари ҳам бекободликлардан ўрнак олишса арзийди.

Бироқ, шуни ҳам айтиш кераккки, областда беш кунлик иш ҳафтасига ўтиш жуда осонлик билан қўлга киритиляпти деб бўлмайди. Бу соҳада ҳали ҳал қилинмаган масалалар, вазифалар турибди. Чунончи, меҳнаткашларга маданий-маиший хизмат кўрсатиш ҳамма жойда ҳам кўнгилдагидек эмас. Шунингдек, область соғлиқни сақлаш, қишлоқ хўжалик ташкилотларини беш кунлик иш ҳафтасига ўтказиш масаласи ҳалигача конкрет ҳал қилингани йўқ. Лекин, шунга ишончимиз комилки, областимиз маҳаллий Советлари, уларнинг ижроия комитетлари, доимий комиссиялари аъзолари ҳамда депутатлари янгича шароитда ишлашнинг ҳаётий ва ғоят катта социал аҳамиятини янада чуқурроқ тушуниб, бу соҳадаги камчиликларни ўз вақтида тугатадилар, меҳнаткашларга унумли ишлашлари ва намунали ҳордиқ чиқаришлари учун барча шароитларни яратиб берадилар.

Э. ШАЙХОВ,
меҳнаткашлар депутатлари Тошкент область Совети ижроия комитетининг раиси.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПАЛАТАЛАРИНИНГ ДОИМИЙ КОМИССИЯЛАРИДА

СССР Олий Совети Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссиялари соғлиқни сақлаш ва социал таъминот комиссиялари ҳамда халқ маорифи, фан ва маданият комиссиялари билан бирга ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг никоҳ ва оила тўғрисидаги қонун асослари лойиҳасини тайёрлаб, уни СССР Олий Совети Президиумига ҳавола қилдилар.

Қонун асосларини жамоатчилик кенг муҳокама қилиши учун уларни СССР меҳнаткашлар депутатлари Советларининг «Известия» газетасида ҳамда республика газеталарида миллий тилларда босиб чиқаришга қарор қилинди. Қонун лойиҳасини бир ярим ой мобайнида муҳокамадан ўтказиш мақбул деб топилди.

Босиб чиқариладиган қонун лойиҳасини жамоатчилик муҳокама қилиши натижасида олинадиган мулоҳазалар ва таклифлар комиссияларда кўриб чиқилади, шундан кейин қонун асослари лойиҳасини СССР Олий Советига киритиш мўлжалланади.

Қонун асослари лойиҳаси юзасидан айтиладиган барча мулоҳазалар ва таклифларни қуйидаги адресга юборишни сўраймиз: Москва, Кремль, СССР Олий Совети Президиуми секретариати.

«БАҲОР» КЕЗМОҚДА

Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган «Баҳор» давлат халқ рақс ансамбли республикамиз областлари бўйлаб сафарга жўнади. Ансамбль Каттақўрғон шаҳар районларида бўлиб, 15 дан ортиқ концерт берди. Ҳозир «Баҳор» қизлари ўзларининг баҳор гулларидек ранг-баранг дилбар концерт программалари билан Бухоро областининг қатор шаҳар ва районларида меҳнаткашларга маданий хизмат кўрсатмоқдалар. Улар 15 апрелгача ўз гастрол — сафарларини давом эттирадилар.

Н. ИНОҚОВ.

ТУКМАНИСТОНДАН ХАТ

НАВОИЙ РАСМИ—ТУРКМАН ГИЛАМИДА

Узбек халқининг буюк шоири Алишер Нваоийнинг номи туркманларга ҳам азиз. Унинг асарлари тилдан-тилга ўтиб, халқ орасида шу кунгача айтилиб келинмоқда. Шоирнинг 525 йиллик юбилейига совға қилиб «Туркманхоли» бошқармасининг гиламчилари Навоийнинг портретини гиламга тўқимоқдалар.

Портретни рассом Жума Ражабовнинг эскизи бўйича Орзигул Худойбердиева, Омонгул Пенжаева, Булбул Омонова каби моҳир гиламчи қизлар тўқишмоқда.

Қ. ЧОРИЕВ.

МАТЕРИАЛЛАРИМИЗ ИЗИДАН

НОН—АЗИЗ

Узбекистон ССР матлубот жамиятлари союзи правлениеси («Узбекбирлашув») раисининг ўринбосари В. Доленко имзоси билан олинган хатда бундай дейилади:

«Совет Узбекистони» газетасининг 1968 йил 11 январь сонида босилган «Нон—азиз» сарлавҳали мақолани ва Узбекистон Компартияси Марказий Комитетининг шу масала юзасидан 1968 йил 19 мартда қабул қилган қарорини «Узбекбирлашув» системасининг ходимлари атрофлича муҳокама қилдилар ва белгиланган тадбирларни мутлақо тўғри деб ҳисоблайдилар.

Нон — давлат бойлиги, халқ фаровонлигининг омили, деҳқон меҳнатининг меваси. Шундай бўлгач, ҳар грамм дон, нонни кўз қорачиғидек асраш, исроф қилинишига йўл қўймаслик ҳамманинг, шу жумладан, қишлоқ кооперацияси ходимларининг муқаддас бурчидир.

«Узбекбирлашув» правлениеси газетада кўтарилган масала ва партия Марказий Комитетининг қарорини изчиллик билан амалга оширишга қаратилган тадбирлар белгилади.

«Узбекбирлашув»га қарашли кооперация ташкилотлари, умумовқатланиш ва ишлаб чиқариш корхоналари раҳбарларига, Қорақалпоғистон Автоном республика кооперацияси, область матлубот жамияти правлениелари раҳбарларига мақола ва қарорни барча кооперация ходимлари орасида кенг муҳокама қилиш, нонни тежаб-тергаб сарфлаш ва исроф қилинишига йўл қўймасликка қаратилган тадбирлар ишлаб чиқиш топширилди.

Нон заводлари ва новвойхоналарнинг раҳбарларига ёпилаётган нон ва булочкаларнинг сифатини яхшилаш устидан мунтазам назорат олиб бориш вазифаси юклатилди. Ревизорлар, бухгалтер-ревизорлар, жамоатчи назоратчиларга савдо шохобчалари ва умумовқатланиш корхоналарида ун, макарон, крупа, гуруч, нон, булочка маҳсулотларини сақлаш юзасидан мунтазам назорат олиб бориш топширилди. «Узбекбирлашув» бўйича чиқарилган буйруқда нон ва бошқа хил маҳсулотларнинг исроф қилинишига йўл қўйган кишилар қаттиқ жавобгарликка тортилиши таъкидланди.

ФАРЗАНДЛАР КАМОЛИ — ИСТИҚБОЛ ҚАНОТИ

ЎҚИТУВЧИ! МАҒРУР ЖАРАНГЛАЙДИ...

Атоқли олим, республика маорифининг чинакам жонкуяри, академик Т. Қори-Ниёзий «Совет Ўзбекистони» газетасида эълон қилган «Таълим-тарбия ва ўқитувчи» мақоласида ўсиб келаётган ёш авлодни коммунистик руҳда тарбиялаш, ўқитувчиларнинг масъулияти ва обрўсини ошириш, мактабларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, мактаб ва оила ҳамкорлиги сингари муҳим масалаларни ўртага ташлаган.

Чиндан ҳам ҳаётимиз ажойиб воқеа-ҳодисаларга бойлиги билан ажралиб турган ҳозирги кунимизда ёш авлодга таълим-тарбия беришда совет мактабининг роли беқиёс даражада ортди. Жонажон Коммунистик партия ва Совет ҳукуматимизнинг оталарча ғамхўрлиги туфайли эл-юртимиз ижодий меҳнатда, илм-фанда, маориф-маданиятда ва ўқиш-ўқитиш ишларида камолот чўққисига кўтарилаяпти. Мактаб иши — умумхалқ иши бўлиб қолаётгани ҳам давримизнинг, тузумимизнинг муҳим хусусиятларидан биридир. Ёш бўғинни буюк Ватанимиз ва замонамизнинг актив қурувчилари, ижодкорлари қилиб тарбиялаш ишига йил сайин жиддий эътибор бериляпти, бунинг учун ҳамма шарт-шароитлар яратиляпти. Совет мактаби ва ўқитувчиси ҳақида ҳар доим ғамхўрлик қилиб келинаётир. КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Ўрта умумий таълим мактаблари ишини янада яхшилаш чоралари тўғрисида»ги қарори ҳамда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Советининг бу ҳақдаги муҳим ҳужжатлари, шу йилнинг январь ойида бўлган республика ўқитувчиларининг III съезди қарорлари ана шу ғамхўрликнинг ёрқин мисолидир.

Томчида қуёш акс этганидек республикамиз маорифининг улкан қадамини фақат бизнинг районимиз мисолида ҳам кўрсак бўлади. Яқингинада Чилонзорда қурилишлар кам эди. Мана энди бу район шаҳримизнинг энг чиройли, кўркам жойларидан бирига айланмоқда. Районда ҳозир минглаб уй-жойлар, мактаблар, боғча-яслилар, маданий-маиший ва бошқа юзлаб муассасалар бунёд этилган. Агар биргина мактаб-маориф соҳасини олганимизда 1963 — 1964 ўқув йилида райондаги мавжуд 27 та ўрта, саккиз йиллик мактабларда меҳнаткашларнинг 30 мингга яқин ўғил ва қизлари таълим олган бўлса, кейинги тўрт йил ичида мактаблар сони 54 тага, ўқувчилар сони 54 мингга етди. Беш йилликнинг охирига бориб, яна ўнта мактаб қурилиб фойдаланишга топширилади.

Маълумки, 1970 йилга бориб мамлакатда ўрта таълимни жорий қилиш асосан тугалланади. Ўрта умумий таълимга ўтиш учун зарур бўлган тадбирларни кўриш, мактаблар ишида барқарорлик вужудга келтириш, политехника таълими ва меҳнат тарбияси принципларини ҳозирданоқ амалга ошира бориш биз ўқитувчиларнинг асосий вазифамиздир.

Дарҳақиқат, ўқитувчилик қийин ва мураккаб касб. Тарбиячилик кишидан зўр маънавий куч, сабот-матонат ва чуқур билим талаб қилади. Районимиз мактабларида ишлаётган 2.5 мингдан ортиқ ўқитувчилар армияси масъулиятли ва шарафли бу вазифани сидқидилдан бажариб келаётирлар.

Лекин шуни очиқ айтиш кераккки, муаллимларимиз орасида ҳозирги замон талаблари даражасида иш олиб боролмаётган, ўз билим ва маҳоратини такомиллаштирмаётган, ўқувчиларга таълим бериш ва уларни тарбиялашнинг энг яхши, синалган форма-методларини излаб топмаётганлари ҳам оз бўлса-да, учраб туради. **Устоз Т. Қори-Ниёзий совет ўқитувчисининг масъулияти ҳақида фикр юритиб, «олий маълумотим бор» деб бепарволик билан ўз устида кундалик ва системали иш олиб бормаган ўқитувчилар катта хатога йўл қўйган бўладилар», деб кўнгилдаги гапни топиб айтибдилар.** Олий маълумотни формал тушуниш ярамайди. Ҳозирги кунимиз, замонамиз шу даражада тез суръатлар билан юксаляптики, ундан орқада қолмаслик учун ҳар қандай олий маълумотли киши ҳам ўзини маълум даражада студент ҳис қилиб туриши керак. Ахир, ҳар куни телевизор кўрадиган, радио эшитадиган, газета ўқийдиган ўқувчига қандай қилиб ўн йил бурунги «бағаж» билан таълим бериб бўлади?!

Районимиздаги 44-, 79-, 201-мактабларнинг жамиятшунослик ўқитувчилари Салимов, Н. С. Сальников, С. А. Туниева кабилар ўз билим ва маҳоратларини оширмасликлари, ўз устларида ишламасликлари сабабли дарс беришда қатор камчиликларга йўл қўймоқдалар. Бу — юқорида айтилганидек, «олий маълумотим бор» деб, ўзига ортиқча баҳо бериб юборишнинг оқибатидир. Яқинда район партия комитети ва район халқ маорифи бўлими мактабларда жамиятшунослик фанининг ўқитилиш сифатини текшириб чиқди. Натижада ютуқлар билан бирга анчагина камчиликлар ҳам борлиги аниқланди.

Жамиятшунослик ўқитувчилари бу фанни ўқитишда қийинчиликларга дуч келяптилар. Чунки олий ўқув юртларида жамиятшунослик фани бўйича [illegible] тарих ўқитувчилари жамиятшунослик фанидан дарс бермасликлари керак, демоқчи эмасмиз. Гап айрим тарих ўқитувчиларининг жамиятшунослик бўйича ўз малакаларини оширмай, фақат дарслик ёки программа материаллари билангина чекланиб қолаётганлари ва оқибатда шу куннинг талаблари даражасида дарс беришнинг уддасидан чиқолмаётганлари устида боряпти. **Бизнингча, мактабларда болаларнинг коммунистик дунёқарашини шакллантиришга жуда катта ёрдам берадиган жамиятшунослик фанини ўқитишни юқори поғонага кўтариш, олий ўқув юртларида шу фан бўйича факультетлар очиш мақсадга мувофиқдир.**

Яна бир муҳим, нарса — олий ўқув юртлари билан мактаблар ўртасидаги алоқа масаласидир. Партия ва ҳукуматимиз мутахассис кадрлар тайёрлашни кўпайтириш билан бирга, уларнинг ҳар томонлама етук, марксизм-ленинизм назарияси билан чуқур қуролланган, ўз ишининг ҳақиқий устаси бўлиб етишишларини ҳар доим уқтириб келмоқда. Бунинг учун олий ўқув юртлари билан мактабларнинг алоқасини кучайтиришимиз зарур. Агар студентлар 1- курсдан бошлаб, олий маълумотли бўлгунга қадар мактаб билан яқиндан алоқада бўлсалар, ёш ўқитувчиларимиз орасидаги ҳозирги камчиликлар камайган бўлур эди. Қолаверса, олий ўқув юртларининг мактаблар билан яқин алоқа боғлаши мактабда ўқиш-ўқитиш ишларининг юқори савияда бўлишида муҳим омил бўлиб ҳам хизмат қиларди. Афсуски, кўпгина олий ўқув юртларининг партия, комсомол, касаба союз ва жамоатчилик ташкилотлари мактабларнинг ҳолидан хабар олмайдилар. Ўзлари етиштириб берган ёш мутахассисларнинг тақдири билан қизиқмайдилар, керак бўлганда уларга ёрдам бериб, ўша кузатишлар асосида маълум хулосалар чиқармайдилар.

Болалар — келажагимиз, деган машҳур ибора бор. Шунинг учун ҳам бизда совет мактаби билан социалистик оиланинг мақсади битта — ёшларни замонамизга муносиб кишилар қилиб вояга етказишдир. Ўқувчиларни коммунистик эътиқод руҳида тарбиялашда ота-оналарнинг жавобгарлиги ўқитувчилар ва мактабнинг масъулиятидан қолишмайди. **Оила билан мактабнинг ҳамкорлиги яхши йўлга қўйилган ерда таълим-тарбия иши ҳам** [illegible] ўқитувчиларга ҳар тарафлама ёрдам бериш, оилада бола тарбиясини яхши йўлга қўйиш вазифаси юклатилган. Бироқ ҳали ҳам ота-оналаримиз ўртасида ўз фарзандларининг тақдирини «эти сизники, суяги бизники» деб, бутунлай мактаб зиммасига ташлаб қўядиган кишилар йўқ эмас. Таълим-тарбия ишларига зарар келтираётган мана шу одатни бутунлай йўқотиш керак, бунинг учун бутун жамоатчилик жон куйдириши лозим.

Мактабларимиз катта йўлдан одим ташлаб бормоқда. Ҳозир районимиздаги 6 та мактабнинг 1-синфларида бошланғич таълимни тўрт йилда эмас, уч йилда тугатиш юзасидан эксперимент-синов тадбирлари олиб борилмоқда. Яна икки йилдан сўнг эса уч йиллик таълимга бутунлай ўтилади. Бу иш ҳам биздан кўп нарсани талаб қилади. Республикамиздаги бир қатор ўқитувчилар малакасини ошириш институтлари ўз ишларини қайта кўриб, ўқитувчиларга ва халқ маорифи ходимларига амалий ва методик ёрдамни тобора кучайтирмоқлари зарур.

Ҳозир ўқитишнинг янги усуллари излаб топилмоқда. Дарсни техник воситалар ёрдамида ўтиш ўқувчиларга билим беришда жуда қўл келяпти. Улкан сўз санъаткори Л. Н. Толстой «Ўқиш ва ўқитиш кўргазмасиз қандай бўлиши мумкин?.. Бола тушунчани талаб қилмайди, балки онгига кучли таъсир этувчи, тасаввур қилувчи жонлиликни, ҳаётийликни талаб қилади», деган эди. Бир қатор мактабларимиз ўқитишнинг энг янги формаси — ўқув кино аппарати, фильмоскоп, эпидиаскоп, магнитофон, радио ва телевидениедан фойдаланишга ўтдилар. Ўзбекистон ССР Маориф министрлиги ана шуларни назарга олиб, яқинда «Узшколторг»ни ташкил қилди. Бу идоранинг вазифаси мактабларимизни зарур техника воситалари билан таъминлашдир. Бироқ адабиёт дарслари учун ҳали ҳам техник воситалар етарли эмас. Ўқитувчиларимиз эса техник воситалар билан дарс ўтиш ихтисосига эга эмаслар. Бунинг устига техника воситалари бўйича ҳеч қандай методик қўлланма ва адабиётлар йўқ. «Узшколторг» ва «Ўқитувчи» нашриёти бу соҳада маорифчиларга катта ёрдам беради, деган умиддамиз.

Маорифчилар зиммасига янги инсонни тарбиялашдек буюк вазифа юклатилган экан, бу [illegible]

М. НИШОНОВ,
Чилонзор район халқ маорифи бўлимининг мудири.

СЕЛХОНА ТАЙЁР

Қиш ўз ўрнини баҳорга бўшатиб берди. [illegible]

[illegible] сел ҳам Косонсой учун хавфли эмас. Сел ёғиш [illegible] Косонсой селхонаси тай- [illegible]

Энди ҳар қандай кучли [illegible]

М. ТУХТАСИНОВ.

Яқинда Тошкент шаҳри марказида яна учта кўп квартирали уй-жой биноларидан фойдаланишга топширилади. Бу иморатларни новокузнецк шаҳридан келган қурувчилар барпо қилмоқдалар. Суратда: янги уй-жой бинолари қурилиши. И. ГЛАУБЕРЗОН фотоси.

ЎРТА ОСИЁ КИНОДРАМАТУРГЛАРИНИНГ ИЖОДИЙ КЕНГАШИ

ФРУНЗЕ, (ТАСС). Қирғизистон пойтахти Ўрта Осиёдаги барча республикалар ва Қозоғистон кинодраматургларининг катта ижодий семинари жойига айланди. Жиддий муваффақиятлар қозонган ёш миллий студиялар бунёдга келганидан бери бундай регионал учрашув биринчи дафъа ўтказилаётир.

Москванинг таниқли кино усталари семинар қатнашчиларига ижодий ёрдам кўрсатмоқдалар. СССР кинематографиячилари союзининг Бутуниттифоқ кинодраматургия комиссияси раиси Б. Добродеев шу группага бошчилик қилмоқда.

Қирғизистон, Қозоғистон, Ўзбекистон, Тожикистон, Туркманистон кинодраматурглари ёзаётган асарлар бир ҳафталик семинар вақтида таҳлил қилинади. Муҳокамага миллий студияларнинг бир қанча янги фильмлари қўйилган.

ҚУДРАТ ҲИКМАТ

Ўзбек совет адабиётининг истеъдодли вакили севимли болалар шоири Қудрат Ҳикмат узоқ давом этган оғир касалликдан сўнг 1968 йил 10 апрелда вафот этди.

Серғайрат, сермаҳсул, захматкаш шоир бўлиб болалар адабиётимизни юксалтиришда катта ҳисса қўшган Қудрат Ҳикмат ижоди барқ урган бир паллада орамиздан кетди.

1925 йил Тошкентда камбағал деҳқон оиласида туғилган Қудрат Ҳикмат ёшликданоқ меҳнатда чиниқиб ўсди. Ўрта мактабда, сўнгра кечки пединститутда ўқишни адабий иш билан қўшиб борди. Бир неча йил ўқитувчилик қилди, газета редакцияларида ишлади, сўнгги 10 йилдан ортиқроқ вақт давомида Бадиий адабиёт ва «Ёш Гвардия» нашриётларида хизмат қилиб келди.

Қудратнинг дастлабки шеърлари 1945-1946 йиллардаёқ матбуотда эълон қилинган эди, шундан буёғига йигирмага яқин шеър, поэма ва эртак китоблари босилиб чиқди. Қудрат Ҳикматнинг энг яхши асарлари рус тилига ва бошқа тилларга таржима этилиб, Москвада ҳамда қардош республикаларда нашр қилинди.

Қудрат бахтли болалик куйчиси эди. Унинг жўшқин, қайноқ ижодини ёш авлодга ватанпарварлик, меҳнатсеварлик, дўстлик руҳини сингдиришга астойдил хизмат қилдирди. Унинг асарлари бадиий соддалиги, ёрқин ва қувноқлиги билан кўплаб ёш китобхонлар қалбини ўзига мафтун этди. Қудрат ўз ижодига масъулият ва талабчанлик билан қараб, бошқаларни ҳам шунга ундарди.

Қудрат Ҳикматнинг болалар адабиётини ривожлантиришдаги хизматлари жамоатчилик томонидан муносиб баҳоланди. У «Меҳнатда ўрнак кўрсатгани учун» медали, Республика Олий Совети Президиуми Фахрий ёрлиқлари, «Халқ маорифи аълочиси» нишони билан мукофотланган эди.

Чинакам меҳнаткаш шоир, камтарин инсон бўлган дўстимиз Қудрат Ҳикматнинг хотираси қалбларимизда абадий сақланади.

БИР ГРУППА ЎРТОҚЛАРИ.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

ХАБАРЛАР, ВОҚЕАЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

Турли мамлакатларда

АГРЕССОРГА ЗАРБА БЕРИЛДИ

ЛОНДОН, 9 апрель. (ТАСС). Исроил қўшинлари кеча Ўлик денгизидан жануб томонда ўт очиш линиясининг нариги томонига бостириб кирган эдилар. Иордания қуролли кучлари Исроил қўшинларини суриб чиқардилар ва уларни оккупация қилинган Араб территориясининг ичкари томонига чекинишга мажбур қилдилар.

Рейтер агентлигининг мухбири Оммондан хабар беради. Иорданиянинг ҳарбий вакили Иордания қўшинлари исроилликларнинг «ўз мақсадларини амалга оширишлари»га йўл қўймадилар. Бу вакил Иордания томони ана шу операциялар вақтида талафот кўрмади, деб айтди.

ОСИЁ ВА АФРИКА МАМЛАКАТЛАРИДА

● КАРЛ МАРКС АСАРЛАРИ МОНГОЛ ТИЛИДА

УЛАН-БАТОР. Монголия Халқ Республикаси давлат нашриёти Карл Маркс туғилган куннинг 150 йиллиги олдидан «К. Маркс танланган асарлари», «К. Маркснинг қисқача биографияси», «Коммунистик партия манифести» ва бошқа китобларни босмадан чиқаради. К. Маркснинг ўлмас асари «Капитал» ҳам монгол тилига таржима қилинмоқда.

Монголияда Карл Маркснинг асарлари 20-йиллардаёқ нашр этила бошланган эди. Биринчи бўлиб монгол тилига марксизмнинг программ ҳужжати — «Коммунистик партия манифести» таржима қилинган эди. Илмий коммунизм асосчисининг «Ёлланма меҳнат ва капитал», «Фейербах тўғрисида тезислар», «Гота программасини танқид» ва бошқа асарлари деярли бир вақтда бу ерда босилиб чиқди.

● ВДР ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРЛИГИНИНГ БАЁНОТИ

ХАНОЙ. Вьетнам Демократик Республикаси ташқи ишлар министрлигининг 5 апрелда бу ерда эълон қилинган баёнотида Америка империалистларининг Лаосдаги жиноятkorона ҳаракатлари кескин қораланади. Америка империалистлари Лаоснинг вилоят марказлари — Самнеа ва Сиенгкуанг шаҳарларини вахшийларча бомбардимон қилдилар.

ВДР ҳукуматининг баёнотида АҚШдан Лаос территориясини бомбардимон қилишни дарҳол тўхтатиш, Лаосга доир 1962 йилги Женева битимларини ҳурмат қилиш ва бу битимларни оғишмай бажариш талаб этилади.

● АФРИКА ЖУРНАЛИСТЛАРИ КОЛЛОКВИУМИ

ДАКАР. Дакар университетида Африка мамлакатлари матбуот вакилларининг иккинчи халқаро коллоквиуми ўз ишини бошлади. Ушбу анжуманда Конго (Киншаса), Фил Суяги Соҳили, Юқори Вольта, Камерун, Того, Сенегал, Гана, Кения, Уганда, Танзания, Судан ва Нигерияда чиқадиган асосий газеталарнинг бош муҳаррирлари иштирок этмоқдалар.

Журналистларнинг бу учрашувидан мақсад — ривожланаётган мамлакатларда матбуотнинг ролини муҳокама қилишдан иборат. Мунозаралар вақтида Африкада журналист кадрлар тайёрлаш проблемалари ҳам муҳокама қилинади.

● АГРЕССОРЛАРНИНГ НАЙРАНГЛАРИ

НЬЮ-ЙОРК. ЮПИ агентлиги Америка ҳарбий қўмондонлиги вакилининг баёнотига асосланиб қуйидагиларни хабар қилади: АҚШ авиацияси 7 ноябрда Шимолий Вьетнамга сўнгги уч ой ичида энг кўп марта ҳужум қилди. Вьетнам Демократик Республикаси территориясида жойлашган объектларга жами 134 марта ҳужум қилинди.

Президент Жонсоннинг Вьетнамдаги уруш ҳаракатларини камайтириш тўғрисидаги гапларига қарамай Шимолий Вьетнамга осмондан вахшийларча ҳужум қилиш давом этмоқда.

● СОЦИАЛИЗМ — ТАРАҚҚИЁТНИНГ ЯГОНА ЙЎЛИ

ЛАГОС. Лагос университетининг ўқитувчиси Л. А. Осунде Нигерия касаба союзлари конгрессининг бу ерда ўтаётган симпозиумида шундай деди: Социализм кенг халқ оммаси аҳволини яхшилашга қодир бўлган бирдан-бир прогрессив тузумдир.

Усунде миллий экономиканинг асосий тармоқларини тамомила давлат соҳаси деб эълон қилишни, мамлакатда олинаётган даромадни чет элларга чиқаришни чеклашни тавсия қилди. У ўз нутқида чет эл компанияларининг мамлакат миллий ресурсларини эксплуатация қилиб, олаётган даромадларида ҳукумат улушини кўпайтириш зарурлигини таъкидлади.

Симпозиум Патрис Лумумба номли касаба союз академиясининг ташаббуси билан Нигерия касаба союз конгресси томонидан уюштирилди. (ТАСС).

Газетхонлар саволларига жавоб берамиз

БИРМА ТАРАҚҚИЁТ ЙЎЛИДА

«Ҳурматли редакция! «Совет Ўзбекистони» газетаси саҳифаларида Бирма Иттифоқи ва унинг Совет Иттифоқи билан иқтисодий, маданий алоқалари тўғрисида бирор мақола эълон қилинса дуруст бўлур эди.

Салом билан Абдуфаттоҳ ҚАҲҲОРОВ, оддий солдат.

* * *

Бирма халқининг Англия мустамлакачилари зулмидан қутилиш учун узоқ йиллар давомида олиб борган миллий-озодлик кураши, мамлакатда ҳозир олиб борилаётган янги ҳаёт учун кураш тарихи Совет Иттифоқи номи билан чамбарчас боғлиқдир. Аввало, Россияда ғалаба қилган Улуғ Октябрь социалистик революциясининг Бирмада империализм ва унинг мустамлакачилик зулмига қарши курашга бевосита таъсири жуда каттадир. «Нью-таймс оф Бирма» газетаси ёзганидек, «Совет Россияси бир неча миллион осиёликларнинг, шунингдек Бирма халқининг мустақилликка эришувларига бевосита катта таъсир кўрсатганлигини ҳеч ким инкор қилиши мумкин эмас».

Ҳақиқатан 1920 ва 1930 йилларда Бирмада бўлиб ўтган қатор иш ташлашлар, деҳқонларнинг қўзғолонлари ҳам Россия революциясининг бевосита таъсири остида юз берди. Бирма халқининг иккинчи жаҳон урушидан кейин миллий-озодлик учун кенг фронт бўйлаб олиб борган курашини ҳам совет халқи зўр эътибор билан кузатиб турди ва 1948 йилда ташкил топган мустақил Бирма республикасини биринчи бўлиб қўллаб-қувватлади 1948 йилнинг февралидан бошлаб Бирма—Совет давлатлари ўртасида дипломатик муносабатлар ўрнатилди.

Генерал Не Вин раҳбарлик қилаётган Бирма революцион кенгашининг «социализмга ўтишнинг Бирма йўли» сиёсати Совет давлати ва халқига яқин ҳамда тушунарли сиёсатдир. Шунинг учун ҳам Бирмадаги қатор социал-иқтисодий қайта қурилиш, саноат ва қишлоқ хўжалигини ривожлантириш соҳаларида Совет—Бирма давлатлари ўртасида тузилган ўзаро ёрдамлашиш ҳақидаги шартномалар беқиёс катта аҳамиятга эгадир.

СССР ва Бирма ҳукуматлари ўртасидаги дўстона ва иқтисодий муносабатлар борасида биринчи бўлиб 1955 йилнинг июлида Рангун шаҳрида тузилган шартнома муҳим аҳамият касб этади. Бу шартнома шу нарса билан характерланадики, 1955 йиллардан бошлаб Америка Қўшма Штатлари Бирмада асосий экспорт маҳсулотлари ҳисобланган гуручга демпинг сиёсатини қўллаб, Бирмани чет эл бозорларидан сиқиб чиқариш тадбирларини кўрганларида фақат Совет давлатигина Бирмани қийин иқтисодий вазиятдан қутқарди. Шартномага мувофиқ СССР 150—200 минг тонна Бирма гуручини сотиб олди ва унга қатор саноат товарлари, машина ва асбоб-ускуналар етказиб берди.

Бирма қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга қаратилган 1966—1967 ва 1967—1970 йил планларини муваффақиятли амалга оширишда СССР жуда кўплаб техник ёрдам кўрсатди. СССР Рангун шаҳрида текинга қуриб берган Технология институти миллий инженер-техник кадрлар тайёрлашда тоғ инженерлари, химиклар ва нефтчилар, агротехниклар ва архитекторлар тайёрлашда муҳим роль ўйнамоқда. Ҳозиргача бу институт 200 га яқин юқори малакали мутахассислар тайёрлаб чиқарди.

Маълумки, Бирма деҳқончилигида ингичка толали пахта етиштириш учун 35 йил давомида ҳаракат қилиб келинган. Аммо бу муаммони фақат Совет мутахассисларигина, биринчи навбатда ўзбек пахтакорлари ҳал этиб бердилар. Ҳозир Бирма пахта далаларининг кўпчилигида ингичка толали совет навларини етиштириш йил сайин кўпаймоқда. Совет инженер ва техниклари ҳамкорлигида Бирмада қурилган Чемолтау тўғони эса Марказий Бирманинг қурғоқчилик районларидаги қўриқ ва бўз ерлардан 20—30 минг гектарини серунум ва ҳосилдор ерларга айлантириш имконини берди.

Бирма Иттифоқининг қишлоқ хўжалиги — давлат хўжаликлари ва қишлоқ хўжалик кооперативларида замонавий машиналар ва биринчи навбатда СССР тажрибалари қўл келаётир, хўжалик юритишнинг янгича усулларидан кенг фойдаланилаётир. Шу кеча-кундузда Бирма қишлоқ хўжалиги 80 дан ортиқ машина-трактор паркига эга бўлиб, уларда 4500 машина ишлаб турибди.

СССР ва Ўзбекистон касаба союзлари делегатларининг, таниқли санъат арбобларининг бир неча бор Бирмада бўлиши, Бирмада уюштирилган тасвирий санъат виставкалари дўстлик муносабатларини мустаҳкамлашда катта роль ўйнамоқда.

СССРнинг дўстона ёрдами ва экономикани юксалтириш учун социалистик қурилишнинг тайёр тажрибалари мавжудлигига қарамасдан, Бирмада нокапиталистик тараққиёт йўлини амалга оширишда айрим камчилик ва қийинчиликлар ҳам учраб туради. Гарчанд Бирма революцион ҳокимияти томонидан халқ манфаатларини кўзловчи социал-таъминотлар тўғрисида, корхоналарни янги шароитга мослаштириш, меҳнат унумдорлигини ошириш, маблағларни тежаш соҳаларида бир неча ютуқлар қўлга киритилган бўлса ҳам, аммо хўжалик қайта қурилиши соҳаларида айрим камчиликларга йўл қўйилмоқда. Жумладан, айрим ҳолларда майда ишлаб чиқаришни умумлаштиришда мулк эгаларига нисбатан ихтиёрийлик принципи бузилиб, зўрлик сиёсати қўлланилмоқда, помешчик ҳамда чет эл капиталистларига нисбатан эса ҳар доим ҳам изчил тадбирлар кўрилаётгани йўқ.

Кейинги вақтларда Осиёдаги миллий-озодлик кучлари билан СССР ва бошқа социалистик давлатлар ўртасида низо чиқариш мақсадида, бетараф давлатларнинг позициясига путур етказиш мақсадида Пекин раҳбарлари олиб бораётган иғволар ҳам Бирма давлатининг тараққиёти учун, СССР—Бирма алоқаларининг янада ривожланиши учун тўсиқ бўлмоқда.

Бироқ буларга қарамай, Совет—Бирма ўртасидаги бирдамлик, дўстлик алоқалари Бирманинг социал-иқтисодий, маданий юксалишига, халқ хўжалигини юксалтириш соҳасидаги мавжуд камчилик ва тўсикларни бартараф этишига самарали таъсир кўрсатиши муқаррардир.

Э. ҒУЛОМОВ,
Тошкент халқ хўжалик институтининг ўқитувчиси.

ЭРОН. Қадимий Исфаҳон шаҳри яқинида мамлакатда биринчи металлургия заводига пойдевор қўйилди. Бу корхона совет ва эрон мутахассисларининг мустаҳкам ҳамкорлигида қурилади. Суратда: (чапдан ўнгга) кранлар бўйича мастер Ф. Насифуллин, топограф инженер К. Саларианъ геология экспедициясининг бошлиғи Г. Каффари, завод бошқармасининг ходими Г. Алибайли, автомеханик В. Потёмкин, завод мутахассиси М. Насарий, ер қазувчи механизмлар бўйича инструктор Н. Ломовицкий завод цехларидан бирининг макетини кўздан кечирмоқдалар.

Л. Вартанян фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

ИРҚЧИЛАР БЕБОШЛИГИ ҚУРБОНЛАРИ

ЛОНДОН, 9 апрель. (ТАСС). Преториядан хабар беришларича, Жанубий Африка пойтахтининг ирқчи маъмурлари 70 яшар ҳинд Нан Ситни 44 йил яшаган ўз уйидан сургун қилганлар. Ирқчи маъмурларининг вакиллари кекса ҳиндининг уйига бостириб кирганлар ва унинг анжомларини кўчага чиқариб ташлаганлар. Ирқчилар бебошлигининг қурбонлари бўлган неча минглаб бошқа африкаликлар ва ҳиндлар ҳам шундай хавф остида қолдилар.

Жанубий Африка Республикасида амалда бўлган апартеид қонунларига мувофиқ, оқ танли бўлмаган кишиларнинг ҳаммаси 1 апрелгача пойтахтнинг «оқ танлилар учунгина» мўлжаллаган районидан жўнаб кетишлари керак эди. Ана шу вахшиёна фармойишга бўйсунишдан бош тортган африкаликлар ва ҳиндларнинг ҳаммаси зўрлик билан кўчириб юборилиши керак.

КИНГ ХОТИРАСИГА БАҒИШЛАНГАН ЮРИШ

НЬЮ-ЙОРК, 9 апрель. ТАСС мухбири С. ЛОСЕВ хабар беради:

Мемфисда 4 апрелда ирқчининг ўқи билан Мартин Лютер Кинг ўлдирилган «Лоррейн» мотелидан бир неча квартал нарида кеча Америка негрларининг гражданлик ҳуқуқлари учун кураш ҳаракати раҳбари хотирасига бағишланган кўп минг кишилик юриш ўтказила бошланди.

Илгари ана шу юришни Мемфисдаги иш ташлаган ишчиларни қўллаб-қувватлаш юзасидан намойиш сифатида ўтказиш мўлжалланган, Кинг эса бу намойишда қатнашиш ниятида эди.

Кеча Кинг ўрнига унинг рафиқаси Коретта Кинг ва 12 ёшдаги қизи Иолланда, 11 яшар ўғли Мартин ва етти яшар ўғли Декстер намойишчилар қаторидан жой олдилар.

Намойишчилар колонналарининг охири кўринмайди. Полициячиларнинг бир неча минг кишилик отряди ва миллий гвардия солдатлари намойишчиларни икки томондан ўраб олганлар. Коретта Кингнинг сўзлари телевизор экранидан жаранглаб эшитилади: «Менинг эрим ўз болаларига кўпинча гап сенинг қанча вақт яшашингда эмас, балки қандай ҳаёт кечиришингдадир, дер эди. У қачон бўлса ҳам ўз қалби уришдан тўхташини билар эди. Менинг эрим бу жамиятнинг ирқчилик ва зўравонлик билан заҳарланган хаста жамият эканлигини билар эди. Бу жамият уни ҳалок қилди... Биз унинг иши ўлмаслигини истаймиз. У жаҳондаги фақир кишилар учун—Мемфис ишчилари ва Вьетнам деҳқонлари учун ўз жонини қурбон қилди».

«Жанубдаги христиан раҳбарлари конфедерацияси»нинг раҳбари, Кингнинг вориси Ральф Абернети, Вашингтонга қилинган машҳур юришнинг ташкилотчиси Байард Растин, негрларнинг қўшиқчиси Гарри Белафонте, автомобиль саноати ишчилари бирлашган касаба союзининг раиси Уолтер Рейтер колоннанинг олдида бордилар.

Намойишчилар: «Кингнинг ҳурматини бажо келтирамиз, ирқчиликка чек қўйилсин», «Касаба союзига адолат», «Мен инсонман» деган плакатларни кўтариб олганлар.

Кўча супирувчи 1.300 ишчининг кучли забастовкаси Мемфисда икки ойдан буён «Мен инсонман» деган шиор остида ўтмоқда.

Кинг негрларнинг касаба союзига мадад бериш учун бу шаҳарга келиб ҳалок бўлди. Кинг ана шу кичик забастовкани негрларнинг чинакам ҳуқуқий тенглиги учун катта курашининг муқаддимаси деб билар эди.

Ирқчиларнинг террори мамлакатга жуда қимматга тушди. Юнайтед Пресс Интернейшнл агентлигининг хабарига кўра, ҳозирги кунда ғалаёнларнинг статистикаси қуйидагича: камида 30 киши ўлдирилган, 2000 дан ортиқ киши ярадор қилинган, 8.879 киши қамоққа олинган, бир неча миллион долларлик моддий зарар етказилган. Кинг ўлдирилганидан кейин ғалаёнлар тўлқини АҚШдаги барча йирик шаҳарларга ёйилди.

ҚИЗИҚ ВОҚЕАЛАР

ЮЛДУЗБОШ балиқча ҳақиқий «автомат»дек ҳаракат қилади. У сув омборларининг остида ётади. Оғзи ва кўзи юқорига қараганча очиқ туради. Оғзи устидан бирор балиқча сузиб ўтаётганда у электр заряди юбориб, ўлжасини асир қилиб олади. Заряддан боши айланган балиқчалар тўппа-тўғри унинг очиқ оғзига келиб тушади.

КУЗДА кўлни тозалаб, қазишмоқчи бўлишди. Бунинг учун сувни қуритиш керак эди. Митрофан Леховедов бригадаси аъзолари Вешинск районидаги Рибний қишлоғидан чиқиб, кўл бўйига боришди. Улар сув остида қолган балиқларни тутишаётганда ҳавода қирғий пайдо бўлди. У тезлик билан ўзини сувга отди. Лекин ҳавога қайта кўтарилмади.

— Ботди. Қирғий ботиб кетди, — дея қичқиришди қирғоқда турганлар.

Орадан бир соатлар ўтганда балиқчилар тўрларини тортишди. Балиқлар орасида қуш ҳам чиқди. У 3 килограмм келадиган лаққанинг қорнига панжаларини ботирганча ётарди.

Ростов области.

ОБ-ҲАВО

Бугун кундузи Фарғона водийсида ҳаво бир оз булутли бўлса ҳам ёғингарчилик бўлмайди. Республиканинг қолган областларида ҳам ёғингарчиликнинг бўлмаслиги кутилади, 18-23 даража иссиқ бўлади.

Тошкентда ҳаво булутли бўлади, ёғингарчилик бўлмайди. Кечаси 7-9, кундузи 20-22 даража иссиқ бўлади.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА
(3-канал)

17.55 — **Кўрсатишлар программаси.**

Рус тилида: 18.00 — **Кинофильм** (болалар учун), 18.10 — **Телеянгиликлар,** 18.25—**Янги реформа — амалда** (ўзбек тилида), 18.45—**Тун билан танҳоликда** (бадиий фильм).

Ўзбек тилида: 20.00 — **Телеянгиликлар,** 20.15 — **Уйғур куйлари,** 21.00 — **М. Горький. Мешчанлар** (Самарқанд шаҳридаги Ҳамид Олимжон номли драма театрининг спектакли олиб кўрсатилади).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА
(5-канал)

Ўзбек тилида: 18.00 — **Ўқув эшиттиришлари программаси. Физика** (Мактаб ўқувчилари учун), 18.30—**Олий математика,** 19.30 — **Немис тили** (студентлар учун).

20.00 дан — **Москва кўрсатади.**

УЧИНЧИ ПРОГРАММА
(9-канал)

17.00 дан—**Олмаота кўрсатади.**

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 20.00 — **Илмий оммабоп фильм,** 20.20 — **Балет кечаси** 21.00 — **Вардзия** (кинофильм).

Рус тилида: 21.10 — **Концерт** (бадиий ҳаваскорлар), 21.50 — **Сеҳргар темирчи** (катталар учун мультфильм), 22.10—**Меҳмонхонадаги воқеа** (телеспектакль).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 11/IV да **Тўй кунида,** 12/IV да **Корсар.**

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА—11/IV да **Ой тутилган тунда,** 12/IV да **Аяжонларим.**

Ўзбекистон ССР озиқ-овқат саноати министрлиги «ЎЗКОНСЕРВТРЕСТИ»ГА республика консерва заводларида ишлаш учун бош бухгалтерлар ва бош бухгалтер ўринбосарлари

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Луначарский шоссеси, 101 уй, кадрлар бўлими.

Ўзбекистон Совет ёзувчилари Союзи правлениеси, СССР Адабиёт фондининг Ўзбекистон бўлими талантли болалар шоири

Қудрат ҲИКМАТнинг

узоқ касалликдан сўнг вафот этганини чуқур қайғу билан маълум қилади ва марҳумнинг оиласига таъзия билдиради.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

БИЗНИНГ АДРЕС ВА ТЕЛЕФОНЛАР: ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26. Редактор — В36545. Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323. Масъул секретарь — В34455. Масъул секретарь ўринбосарлари — В37265. Партия турмуши — В33469. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — В31216. Халқаро ҳаёт — В37604. Коммунистик тарбия — В31455. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — В34780. Совет қурилиши — В33258. Қишлоқ хўжалик — В37604. Адабиёт ва санъат — В32036, В37221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451. Маҳаллий ахборот ва спорт — В32347. Оммавий ишлар ва хатлар — В38679, В33553. Иллюстрация — В34524. Стенографистка — В37343. Корректура — В37162. Эълонлар — В38142. Коммутатор — В30249, В30250, В30251, В30252, В30253, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ: Андижон 48—85. Бухоро 31—41. Қарши 3—08. Нукус 42—62 Самарқанд 31972. Термиз 23—27. Фарғона 41—88. Урганч 34—55

Б № — 85. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64633. Р.02380.